

2008:94

Bromölla 11:98

Arkeologisk undersökning, 2008

Anders Edring & Thomas Linderoth

Regionmuseet
Kristianstad
Landsantikvarien i Skåne

Rapport 2008:94

Bromölla 11:98

- gravar och boplatzlämningar vid Bromölla

Arkeologisk undersökning, 2008
Fornlämningsnr 179, 186 & 201
Ivetofta socken, 1071
Bromölla kommun
Skåne län

Anders Edring & Thomas Linderöth

Regionmuseet Kristianstad Landsantikvarien i Skåne

Kristianstad
Box 134, Stora Torg
291 22 Kristianstad
Tel 044 – 13 58 00 vx, Fax 044 – 21 49 02

Lund
Box 153, St Larsomr. Byggnad 10
221 00 Lund
Tel 046 – 15 97 80 vx, Fax 046 – 15 80 39

www.regionmuseet.se

© 2008 Regionmuseet Kristianstad / Landsantikvarien i Skåne
Rapport 2008:94
ISSN 1651-0933

Omslagsfoto: Pyramidformad vävtyngd
Fyndteckningar mm: Anders Edring
Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, Gävle. Dnr 507-99-502.

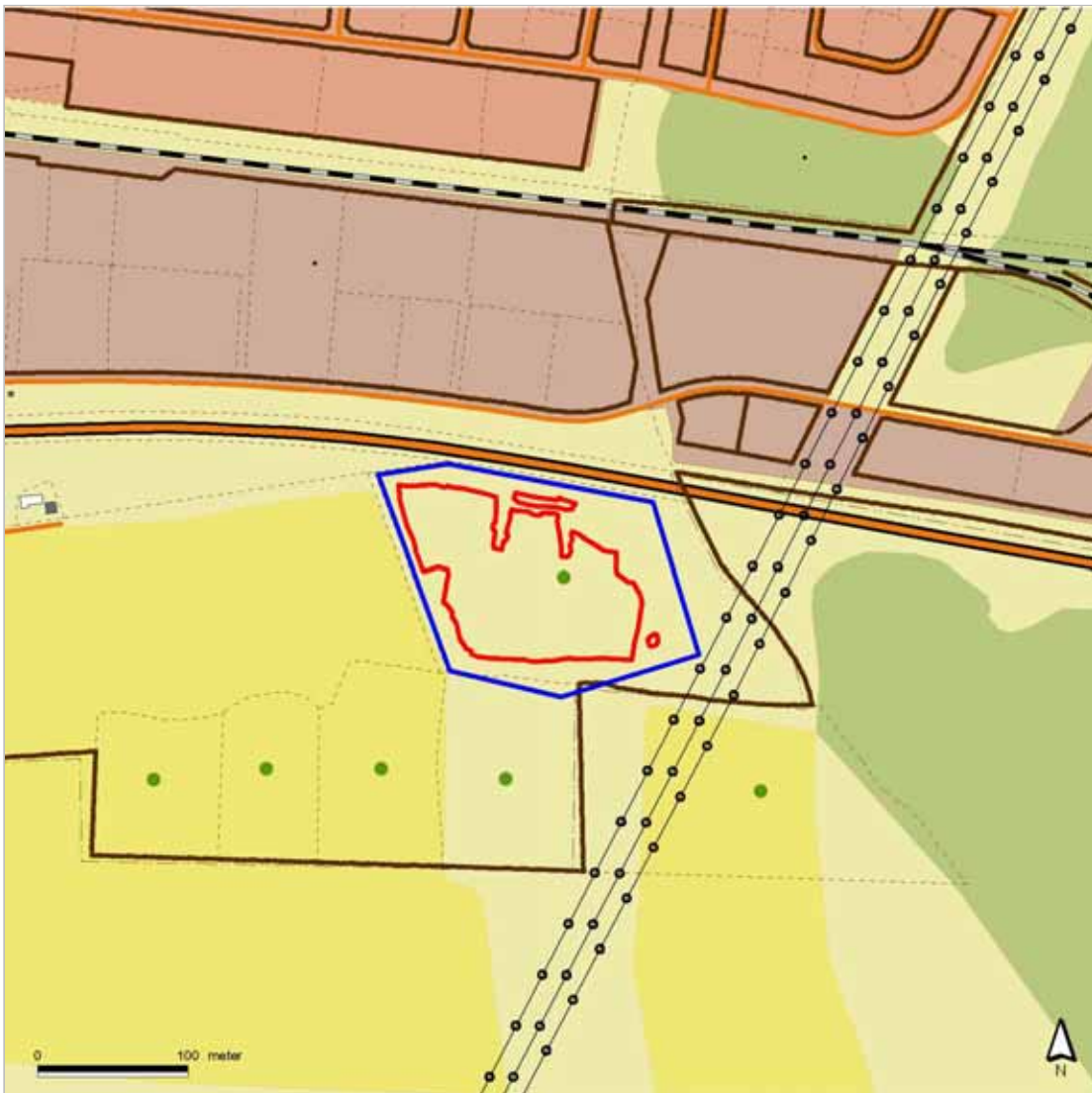
BROMÖLLA 11:98

Innehåll

Sammanfattning	5
Topografi och fornlämningsmiljö	5
Utrednings- och förundersökningsresultat	7
Vetenskaplig potential och målsättning med undersökningen	9
Sammanfattning av undersökningsplanen	9
Metod	9
Undersökningsresultat	10
Översiktlig beskrivning	10
Gravar	13
Grav 1006	13
Grav 5452	16
Grav 5467	18
Diskussion kring gravarna	21
Huslämningar	23
Hus 1	24
Hus 2	25
Hus 3	26
Hus 4	27
Hus 5	28
Hus 5	29
Sammanfattning av husen	29
Härdar/kokgropar	31
Gropar	33
Skålgropsstenar	33
Fyndmaterial	34
Publik verksamhet	36
Tolkning och syntes	37
Fas 1. Senneolitikum	37
Fas 2. Yngre Bronsålder – äldre förromersk järnålder	37
Fas 3. Yngre förromersk järnålder – äldre romersk järnålder	38
Fas 4. Yngre romersk järnålder – folkvandringstid	38
Fas 5. Sent 1800 – 1970 tal	39
Bosättningsmönster och boplotsorganisationens struktur i området	39
Slutsats kring resultat och frågeställning	41
Referenser	43
Administrativa och tekniska uppgifter	46
Bilaga 1. Anläggningslista	47
Bilaga 2. Fyndlista	63
Bilaga 3. ¹⁴ C och vedanatometisk analys	66

*Karta över Skåne med Bromölla kommun
med undersökningsplatsen markerad*

Utdrag ur fastighetskartan med exploateringsområdet markerat i blått och det undersökta området i rött

Sammanfattning

Inför planerad bebyggelse inom fastigheten Bromölla 11:98 i Ivetofta socken i Bromölla kommun, utförde Regionmuseet Kristianstad en arkeologisk undersökning under maj och juni månad år 2008. Arbetet utfördes på uppdrag av Bromölla kommun, i enlighet med Länsstyrelsen i Skånes beslut dnr. 431-8757-08.

Den arkeologiska undersökningen hade föregåtts av arkeologiska utredningar (steg 1 och steg 2) som omfattande ett stort område i södra delarna av Bromölla (Helgesson 2003; Wickberg 2004). Vid utredningarna upptäcktes ett par olika områden med välbevarade boplatsslämningar. Ett av dessa områden, med lämningar av tidig järnhantering, undersöktes år 2004 (Björk 2006). Inom nu aktuellt område gjordes en förundersökning och fornlämningen fastställdes som en boplat (RAÄ 201) med välbevarade lämningar från framförallt yngre bronsålder – äldre järnålder (Björk 2005).

Vid den arkeologiska undersökningen frilades en 12 000 m² stor yta från matjord. De centrala och sydöstra delarna dominerades av morän och det fanns flera markfasta stenar och block. Den västra delen av undersökningsytan var påtagligt fri från större stenar och framstod som något sandigare till sin karaktär. Det fanns flera indikationer på att det har förekommit stenröjning i området under historisk tid.

I den blockrika östra delen av undersökningsområdet fanns rikligt med gropar, men framförallt härdar och kokgropar. I gränsområdet mellan det blockrika och det mer stenfria området påträffades fem långhus. Husen har typologiskt daterats till tidsspannet yngre bronsålder till och med folkvandringstid.

I den norra delen påträffades en rund fylld stensättning daterad till senneolitikum och en rektangulär fylld stensättning daterad till yngre bronsålder. Cirka 60 meter söder om dessa framkom en stenkistgrav/flatmarksgrav med fragment av obrända människoben daterade till yngre bronsålder.

Topografi och fornlämningsmiljö

Det aktuella området är beläget i Ivetofta socken i Villands härad. Exploateringsytan ligger ca en km öster om Skräbeån och jordarna utgörs huvudsakligen av sandig – siltig morän med ett relativt stort inslag av sten och block.

I närheten av den aktuella platsen har det tidigare utförts ett fåtal arkeologiska undersökningar (se fig. 1). Dessa utgörs av en boplat från yngre förromersk – äldre romersk järnålder som undersöktes i samband med utbyggnaden av E 22 år 1998 (Stark 2000) samt en boplat/järnframställningsplats vid Tians väg, strax nordväst om det aktuella området, som dateras dels till neolitikum, dels till yngre bronsålder och äldre järnålder (Bergensträhle 2000, Melin 2003). Cirka 500 meter väster om nu aktuell boplat undersöktes ytterligare en boplat med läm-

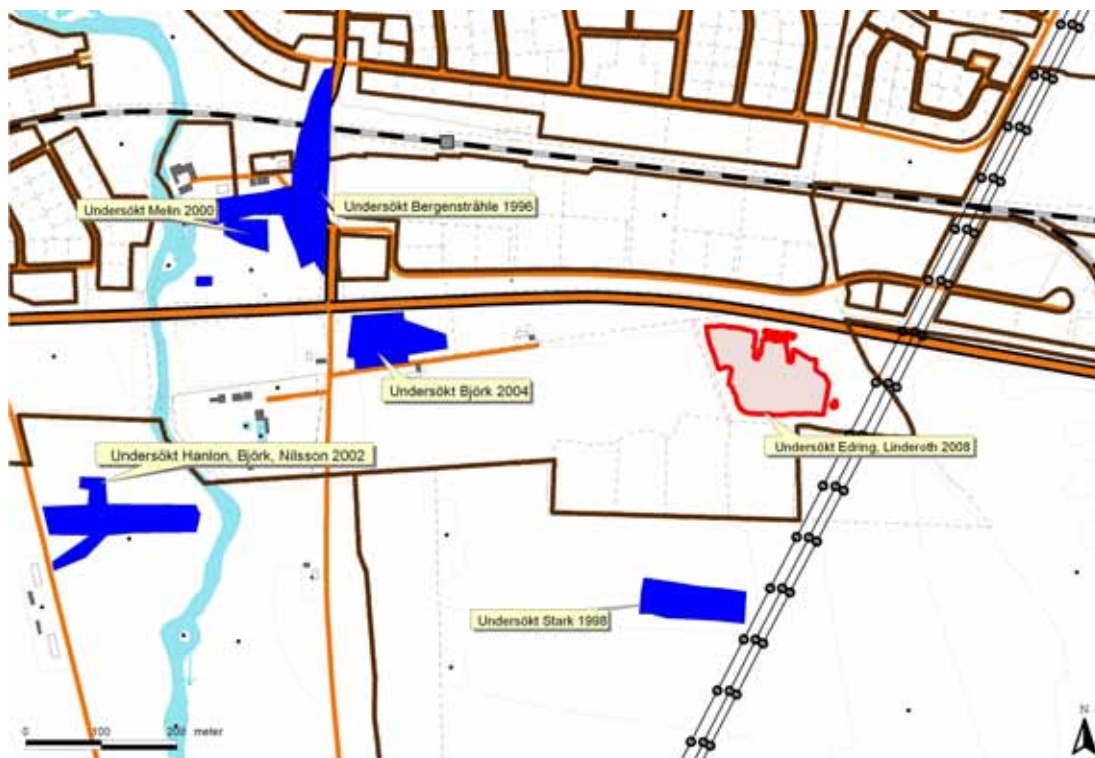

Fig. 1. Utdrag ur fastighetskartan med undersökta fornlämningar.

ningar från äldre järnålder 2004 (Björk 2006) och i anslutning till områdets östliga del finns en odaterad boplats i form av ett område med stolphål, härdar och groppar som påträffades i samband med tidigare utbyggnadsarbeten vid E22 (Andersson & Söderberg 1997).

Drygt 800 meter väster om Bromölla 11:98 undersöktes en yta i samband med utbyggnaden av väg E22 (Björk, Hanlon & Nilsson 2003). Vid undersökningen påträffades fornlämningar från flera förhistoriska perioder, bl.a. från senpaleolitikum, mesolitikum och yngre bronsålder – äldre järnålder. Lämningarna från yngre bronsålder/äldre järnålder bestod av ett långhus och kulturlager med spår efter olika typer av hantverk, bl.a. bearbetning av brons och flinta (Artursson 2007).

Ivetofta socken är rik på fornlämningar, inte minst från brons- och järnålder. Landskapet utmed Skräbeån är mycket fornlämningsrikt, i synnerhet vid inloppet från Ivösjön och vid utloppet i Hanöbukten. Boplatsmönstret i socknen kännetecknas av att det i första hand är en zon närmast havet, Skräbeån, Ivösjön och Levräsjön som har utnyttjats för bosättning. I de inre delarna av socknen har utnyttjandet en påtagligt annan form, sannolikt som vidsträckt utmarksområde med skog och betesdrift (Hellerström 2002). Den aktuella boplatsen är belägen på gränsen till detta utmarksområde, och skiljer sig därmed från de tidigare undersökta boplatserna som alla ligger i omedelbar anslutning till vatten.

Utrednings- och förundersökningsresultat

Inom Bromölla 12:19 m.fl. har arkeologiska utredningar steg 1 och steg 2 utförts under 2003, samt en slutundersökning och en förundersökning under 2004. Utredningarna samt förundersökningen berörde den nu aktuella fornlämningen (se fig. 2).

Vid utredning steg 1 konstaterades att de starkaste fornlämningsindikationerna fanns i den centrala delen av utredningsområdet (Helgesson 2003). Bedömningen gjordes utifrån den samlade bilden av kända fornlämningar, äldre vägsträckningar och de topografiska förhållandena.

Boplatsen påträffades vid steg 2-utredningen (Wickberg 2004). Sammanlagt frilades då 627 m² schakt. Efter utredningen utfördes en arkeologisk förundersökning, vars syfte var att klargöra fornlämningens status och bevarandegrad, samt att utgöra ett mer detaljerat underlag för Länsstyrelsens fortsatta handläggning av ärendet (Björk 2005). Inom boplatsen grävdes flera kompletterande schakt och några större sammanhängande ytor (se fig. 3). Sammanlagt frilades ca 650 m² i samband med förundersökningen. Anläggningarna i området bestod av härdar, kokgropar, gropar och enstaka stolphål. Stolphålen var sannolikt underrepresenterade. Fynden utgjordes av flinta, keramik, bränd lera och träkol. Det samlade fyndmaterialet daterades till yngre bronsålder – äldre järnålder. I en anläggning påträffades ett sammansatt fyndmaterial, bestående av delar av ett lerblock (varav en bit ornerad med vinkelställda streck), keramik, bränd lera, en flintkärna och ett antal avslag, samtliga av Kristianstadsflinta, samt brända och obrända djurben. Förekomsten av ett fragmentariskt lerblock daterar anläggningen till förromersk järnålder. En ¹⁴C-datering av träkol från en härd gav en datering till romersk järnålder, vilket ligger innanför den grova dateringsram som fyndmaterialet som helhet antyder.

Förundersökningen konstaterade att det huvudsakligen rörde det sig om boplatzlämningar, men att en förekomst av gravar inte helt kunde uteslutas. De anläggningar som undersöktes visade sig överlag vara mycket välbevarade och lämningarna var i hög grad samlade till väl avgränsade områden, åtskilda av partier med en gles anläggningsförekomst. Trots att ett par större ytor banades av, och att flera stolphål fanns, gick det endast att identifiera rester av en stolpburen byggnad. Utifrån resultaten från förundersökningen ansågs det som troligt att det fanns flera ytterligare hus/gårdslägen i anslutning till de koncentrationer med anläggningar som påträffats inom exploateringsytan. Den blockrika terrängen var svärschaktat, vilket i sig försvårade rensningen av marken i sökandet efter stolpburen bebyggelse. Liknande erfarenheter gjordes i samband med den boplats som undersökts söder om den nu aktuella ytan, i samband med utbyggnaden av väg E22. Förekomsten av stolphål, härdar och en brunn vid utredningsskedet ledde där vidare till en undersökning som resulterade i dryga 10-talet långhus (Stark 2000).

Fig. 2. Utdrag ur fastighetskartan med utredningsschakt i blått och förundersökningsschakt i rött.

Fig. 3. Planritning över undersökningsområdet med utredningsschakt i blått och förundersökningsschakt i rött.

Vetenskaplig potential och målsättning med undersökningen

Sammanfattning av undersökningsplanen

Den påträffade bopplatsen ligger i en gränsszon i landskapet. Det ovanliga läget, förhållandevis långt indraget från vattendragen, bidrar till att resultaten är betydelsefulla för en utvärdering av bosättningsmönstret i området. I och med de senaste årens relativt omfattande undersökningar kring Bromölla börjar en bild av landskapets utveckling i området nu att växa fram (Hellerström 2002, Helgesson 2003, Björk 2006, Artursson & Björk 2007 s. 349ff).

I Regionmuseets undersökningsplan daterad till 2008-02-25 föreslog vi att särskild uppmärksamhet riktas på bopplatsens karaktär och vi ska eftersträva att identifiera de gårdslägen som påträffats vid utredning och förundersökning. De koncentrationer av härdar och kokgropar som konstaterats i områdets södra och centrala delar bör få tjäna som utgångspunkt för detta. Förmodligen är lämningarna präglade av verksamheter relaterade till hushållens dagliga livsmedelsförsörjning etc. Även om lämningarna ger intryck av ordinär boplatsskaraktär kan det inte uteslutas att det inom fornlämningen finns lämningar som speglar någon form av mer specialiserad verksamhet – att jämföra med den järnframställningsplats som undersöktes år 2004.

Det bör även beaktas att det inom undersökningsområdet finns två skålgropsblock (RAÄ 179 och 186 och strax öster om dem ligger ytterligare ett, RAÄ 187). Särskild uppmärksamhet kommer därför riktas mot området kring dessa för att undersöka om gravar eller andra typer av anläggningar av rituellt karaktär finns. Generellt kan sägas att lämningarna är mycket välbevarade p.g.a. att området inte odlats i modern tid. Frågeställningen handlar i första hand om att kunna relatera platsen till övergripande bosättningsmönster och boplotsorganisationens struktur i området. Men det handlar även i hög grad om att kunna koppla bopplatsen till järnframställningsplatserna närmare Skräbean och Ivösjön. För att resultaten ska kunna relateras till de undersökningar som gjorts tidigare i omgivningarna förutsätts att ett urval anläggningar undersöks utifrån klassiska frågeställningar som datering och aktiviteternas karaktär.

Vid förekomst av huslämningar eller gravar, bör undersökning av dessa anläggningstyper prioriteras. Förekomsten av skålgropsstenar inom den aktuella ytan gör att det är väsentligt att säkerställa att det inte förekommer gravar eller depå/offer inom ytan. Av bl.a. detta skäl kommer metalldetektor att användas i samband med undersökningen.

Metod

Den arkeologiska undersökningen inleddes med matjordsavbaning med hjälp av grävmaskiner och dumpers. Schaktningsarbetet påbörjades centralt inom exploateringsytan, vilket också var det område där de mest omfattande fornlämningarna

påträffats vid utredning och förundersökning. Den totala exploateringsytan som förordats föregås av en arkeologisk undersökning uppgick till 22 700 m². 12 400 m² av denna yta kom att friläggas från matjord. Friläggandet kom att koncentreras till de ytor som innehöll mest omfattande lämningar och det kunde konstateras att anläggningstätheten avtog i norr och i öster. Den tidigare utförda arkeologiska utredningen visade att fornlämningen avtog strax söder och väster om exploateringsområdet.

Undersökningsområdet, anläggningar och större stenblock mättes in med totalstation. Inmättningsdata överfördes till Intrasis. I Intrasis lagrades även dokumentation av undersökta anläggningar och beskrivningar av insamlade fynd. Förutom denna dokumentation upprättades kontextblanketter för samtliga undersökta anläggningar samt sektionsritningar.

Anläggningarna undersöktes med grävsked och/eller spade. Övervägande delen av anläggningarna undersöktes till hälften, men enstaka anläggningar, bl.a. områdets tre gravar, kom att totalundersökas. Gravarna innehöll stora mängder sten vilka fotodokumenterades. Detta utfördes på så sätt att ett koordinatnät med 1 x 1 m stora rutor mättes in. Därefter fotodokumenterades dessa rutor var för sig ovanifrån med digitalkamera. Dessa foton bearbetades sedan i programvaran ArcView och rektifierades i förhållande till planritningen med koordinaterna.

Metalldetektering genomfördes efter matjordsavbaningen. Flertalet anläggningar samt området kring skålgropsstenarna detekterades.

Undersökningsresultat

Översiktlig beskrivning

Före den arkeologiska undersökningen utgjordes undersökningsområdet av odlingsmark i träda med inslag av sten och block. På tre av de markfasta blocken fanns skålgropar, varav två var kända sedan tidigare (fornlämning 179 och 187 i Ivetofta socken). I den norra delen fanns rester efter en gård i form av grundmurar och en trädgård med fruktträd. Gården härrör troligen från senare delen av 1800-tal och syns på ett flygfotografi från 1940-talet (se fig. 4).

Området har till största delen varit odlat i sen tid. Enligt det äldre kartmaterialet var det odlingsmark också för ca 200 år sedan. Stora delar av området var stenröjt och inramades i söder och väster av stenmurar. Även gården och dess trädgård omslöt av stenmurar.

Vid den arkeologiska undersökningen frilades en 12 000 m² stor yta från matjord (se fig. 5). De markfasta stenarna och blocken framstod som koncentrerade till de centrala och sydöstra delarna; områden vars jordart dominerades av morän. Den västra delen av undersökningsytan var sandigare och påtagligt fri från större stenar. Det fanns flera påtagliga spår av att marken röjts från sten, eftersom det fanns sten uppkastade invid flera av de större blocken.

Fig. 4. Flygfotografi från 1940-talet som visar gårdens läge inom undersökningsområdet.

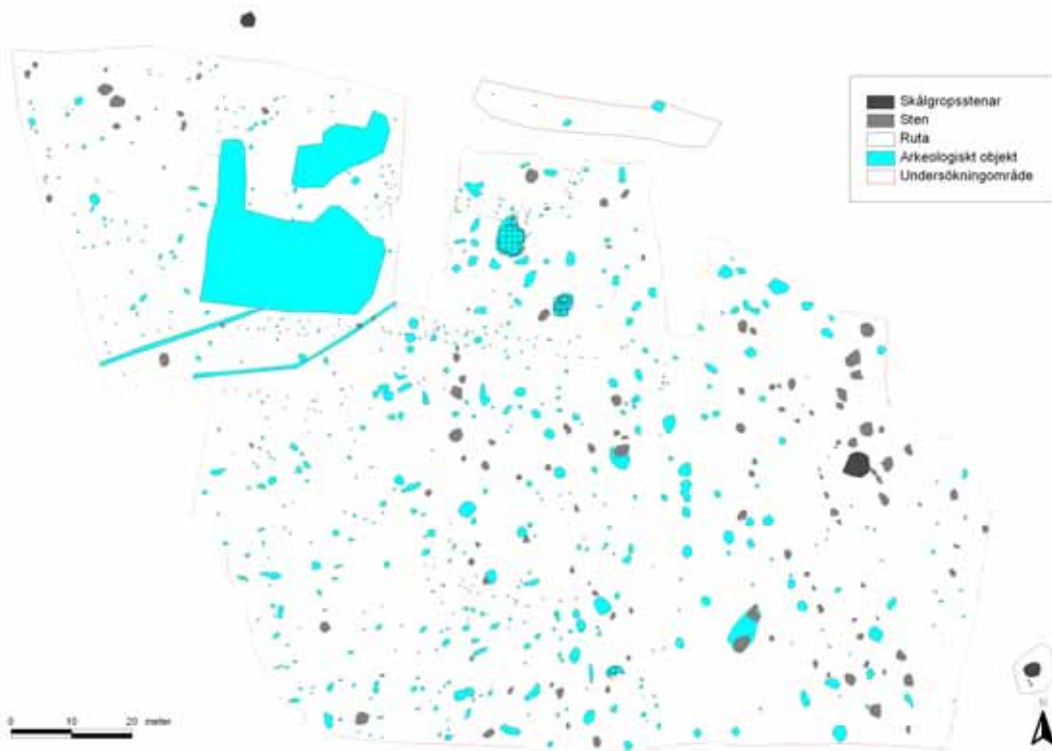

Fig. 5. Planritning över undersökningsområdet som visar samtliga arkeologiska objekt, markfasta stenar och skålgropsstenar.

Inom området fanns det dessutom flera sk. stenlyft, dvs. avtryck i marken efter avlägsnade stenar.

I den norra delen av undersökningsområdet påträffades spår av den ovan nämnda gården. I denna del hade gårdsanläggningen kommit att förstöra eventuella fornlämningar. Fornlämningarna hade i övrigt en förhållandevis jämn fördelning över området, men det fanns en tendens till att vissa anläggningstyper fördelade sig olika. Den östra delen med blockrik morän dominerades av gropar, men framförallt av härdar och kokgropar. I gränsområdet mellan det blockrika och det mer stenfria området fanns fem långhus.

Vid maskinavbaningen påträffades i den norra delen två ansamlingar med sten som inte var synliga ovan mark, men som framkom högt upp i matjorden. De skiljdes sig tydligt från de ansamlingar som lagts invid några av de markfasta stenblocken. Ytterligare en liknande ansamling, men betydligt mindre, påträffades i den södra delen av undersökningsområdet. Samtliga dessa anläggningar tolkades som gravar.

Inom undersökningsområdet fanns totalt 746 arkeologiska objekt; 192 av dessa kom att undersökas. Detta motsvarar drygt 25 % av objekten. I enlighet med undersökningsplanen koncentrerades de arkeologiska insatserna till huslämningarna och till gravarna även om också härdar och gropar undersöktes i syfte att erhålla fyndmaterial för datering och aktivitetsanalys.

I de följande avsnitten beskrivs de enskilda arkeologiska objekten som är av betydelse för tolkningen av platsen och för att kunna relatera fornlämningen till övergripande bosättningsmönster och för studier av boplatsorganisationens struktur (se ovan "Vetenskaplig potential och målsättning med undersökningen").

Gravar

Grav 1006

Grav 1006

Typ: Rund fylld stensättning

Form: Rund, något oregelbunden

Storlek: 4,3 m i diameter

Undersökt andel: 100 %

Fynd: Keramik, flinta och ben.

¹⁴C datering: AL8322 – 3720±30 BP (kalibrerad med 2 sigma 2200 – 2020 f.Kr. Senneolitikum)

Grav 1006 låg i den norra delen av undersökningsområdet. Graven hade en något oregelbunden rund form och en diameter på cirka 4,3 m. Graven framkom vid avbaning av matjorden. Övre delen av graven bestod av en stenpackning med i stort sett rund form (se fig. 6). Denna stenpackning verkade vara påverkad av senare tiders åkerbruk, då packningen i den västra halvan var intakt, medan det i den östra delen troligen har försvunnit en del stenar. Gravens nedgrävning var svagt skälad, upp till en dryg decimeters djup. Stenarnas storlek varierade mellan 0,05 – 0,2 m med inslag av en del upp till 0,5 m stora stenar. Mellan stenarna fanns ett lager (AL7846) som utgjorde en övre begränsning för själva konstruktionen (se fig. 7). Lagret täckte en yta på ca 5,3 x 4,5 m. Under stenpackningen fanns två lager. Det ena (8322) bestod av mörk gråbrun något humös siltig sand med inslag av sot och kol. Detta lager låg centralt direkt under stenpackningen och överlagrade lager 8358. Storleken på lager 8322 var ca 2 x 1,4 – 0,9 m och tjockleken varierade mellan 0,01 och 0,06 m. En ¹⁴C-analys av träkol från lagret gav en datering till 3720±30 BP och kalibrerad med 2 sigma till 2200 – 2020 f.Kr., dvs. senneolitikum (se bilaga 3. UGAMS03118).

Det andra lagret (AL8358) var cirka 3,7 m i diameter och täckte i stort sett hela stenpackningens yta. Det bestod av gråbrun något humös siltig sand med något mindre inslag av sot och kol. Mot botten var lagret flammigt och ganska kompakt. Tjockleken varierade mellan 0,01 och 0,13 m. I och under dessa lager kunde man se färgningar efter stolphål och mindre gropar (se fig. 8). Fyllning i dessa bestod i de flesta fall av gråbrun något humös siltig sand, några var dock lite mörkare och innehöll sot och kol. En del av anläggningarna var tydligt stensatta och en del innehöll skörbränd sten. Fyra av anläggningarna låg precis innanför eller i den västra nergrävningskanten och tre i den östra. Dessutom fanns det fem stolphål och/eller gropar mer centralt placerade. En av dessa var ett 0,38 m djupt stenskott stolphål. I nergrävningskanterna till konstruktionen fanns det också en del små "flikar" där det skulle kunna ha stått stolpar.

Fig. 6. Planritning över det övre skiktet med stenar i grav 1006.

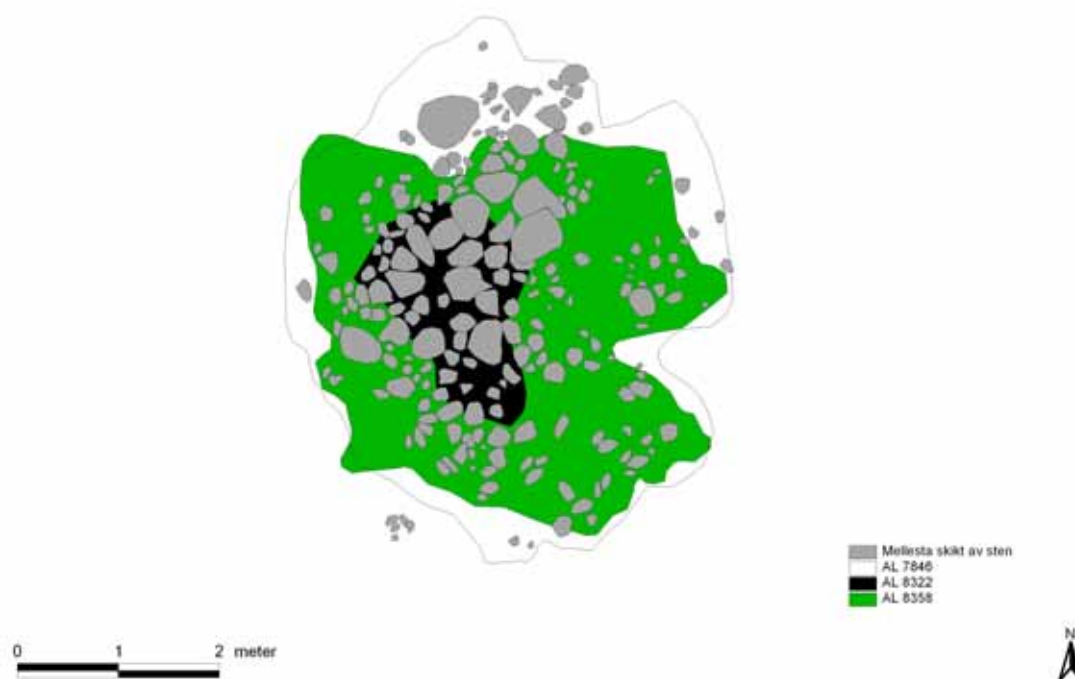

Fig. 7. Planritning över lager och mellersta skiktet med stenar i grav 1006.

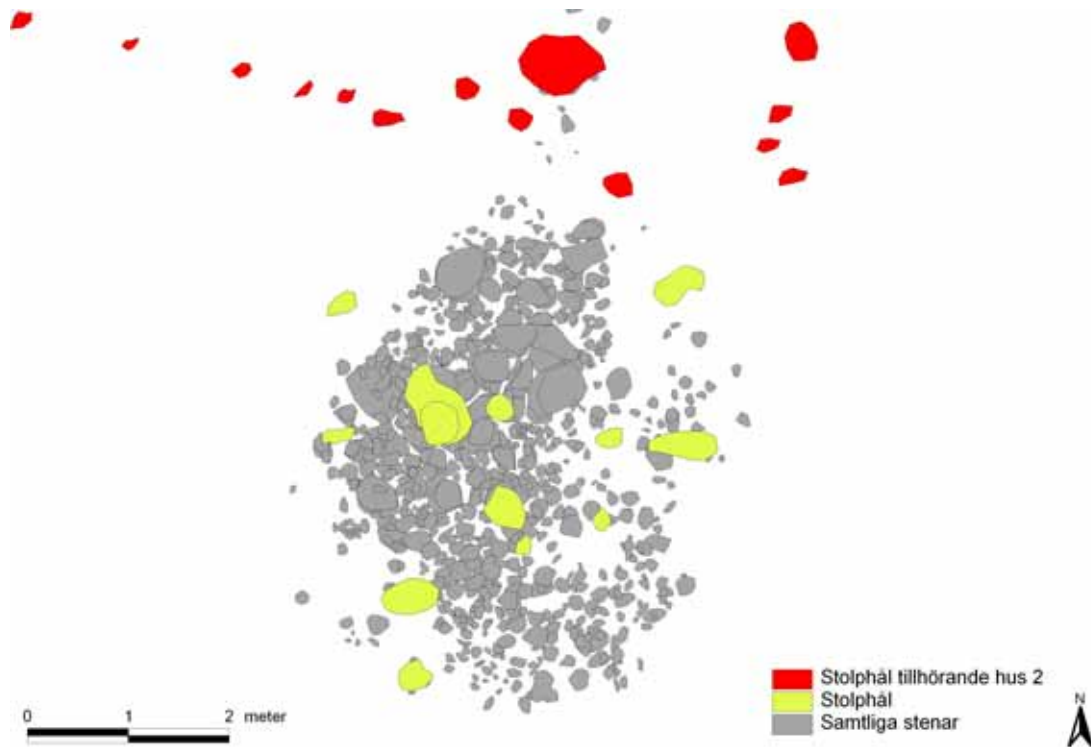

Fig. 8. Planritning över stolphål påträffade i botten av graven. På ritningen syns även den östra delen av hus 2 som ansluter direkt till graven.

Fynd av flinta och keramik gjordes både i stenpackningen och i de underliggande lagren. En hög andel av flintorna var senon/danienflinta och bestod bl.a. av ett slipat yxfragment, ett spån samt avslag med och utan retusch. Dessutom fanns det en del avslag av Kristianstadsflinta. Keramiken, ett 20-tal skärvor, hade till största delen en allmän förhistorisk karaktär.

I stolphålen och groparna under och i kulturlagren påträffades flinta, keramik och brända ben. Flintan bestod av avslag, några med retusch och var av både senon/danientyp och Kristianstadsflinta. Keramiskskärvorna var av allmän förhistorisk typ. Brända ben påträffades i två av anläggningarna (AG8495 och AS8540). I det första fallet rörde det sig om djurben, i det andra fallet var de för fragmentariska för att artbestämma. Dessutom fanns i AG8551 delar av en obränd djurtand.

Trots att det inte påträffades några människoben bör ändå anläggningen betraktas som en grav. Det är inte troligt att det rör sig om ett röjningsröse, eftersom anläggningen var nersänkt i alven. Huruvida och i så fall på vilket sätt stolphålen och groparna under och i kanten av stenpackningen tillhört gravkonstruktionen kunde inte säkert avgöras. En möjlig tolkning är att det funnits någon form av träkonstruktion över graven. Denna skulle då ha utgjorts av tre "väggstolpar" på vardera östra och västra sidan samt en större stolpe i den centrala delen. Av dessa var det i princip bara den centrala stolpen som låg under stenpackningen. Dessutom fanns några mindre stolpar inne i centrum som kan ha fungerat som någon form av stöttor.

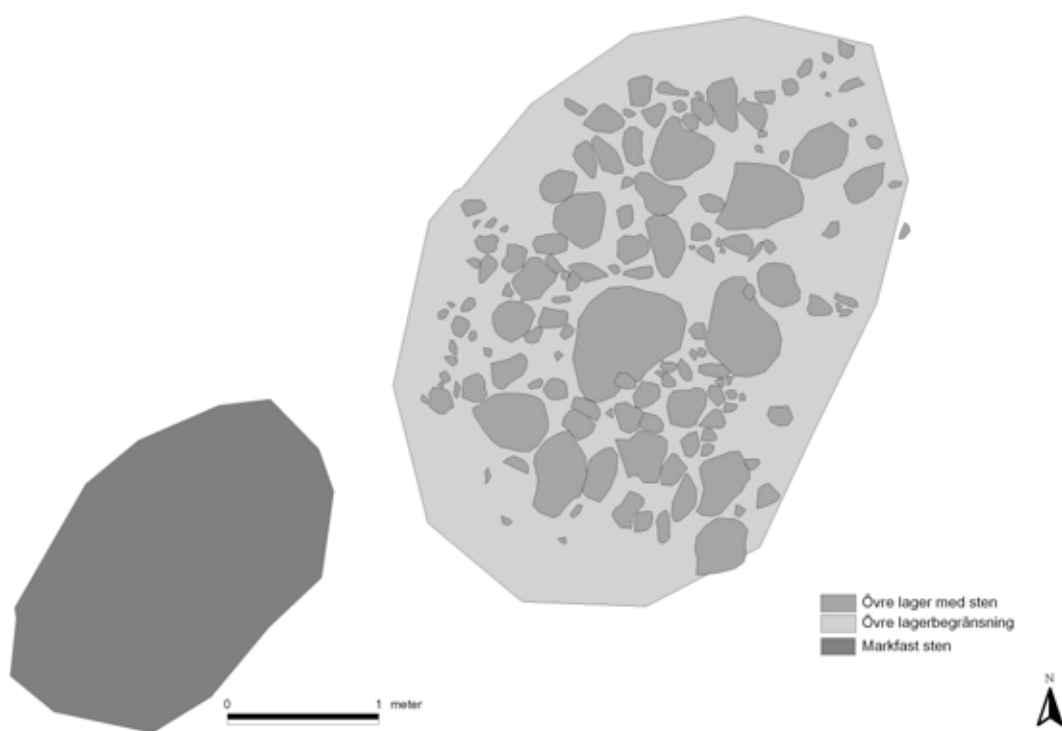

Fig. 9. Planritning över det övre skiktet med stenar i grav 5452.

Grav 5452

Grav 5452

Typ: FyrSIDIG fylld stensättning

Form: Oregelbunden rektangulär

Storlek: 4 x 3 m

Undersökt andel: 100 %

Fynd: Keramik, flinta och ben

¹⁴C datering: 2420±25 BP (kalibrerad med två sigma 760 – 400 f. Kr.) Yngre bronsålder V – VI.

Grav 5452 låg ca 10 meter sydöst om grav 1006. Graven hade en något oregelbunden rektangulär form och en storlek om cirka 4 x 3 m (NNÖ – SSV). Graven upptäcktes vid matjordsavbaningen då de övre stenarna stack upp i matjorden. Övre delen bestod av en stenpackning (se fig. 9). Efter rensning och borttagandet av en del stenar fick stenpackningen en tydligt rektangulär form och en nergrävningskant kunde skönjas. I södra kanten var stenarna mycket prydligt lagda och längs den västra långsidan stod en del stenar på högkant utmed nedgrävningskanten (se fig. 10). Östra långsidan och norra kortsidan var inte lika distinkta. Stenpackningen bestod av såväl stora som små stenar som låg i flera skikt. I nedgrävningen fanns även tre större stenblock. När all sten tagits bort konstaterades två eller möjligen tre mindre gropar i botten av konstruktionen (se fig. 11). Längst i norr fanns en badkarsliknande grop med ett markfast stenblock i dess västra del.

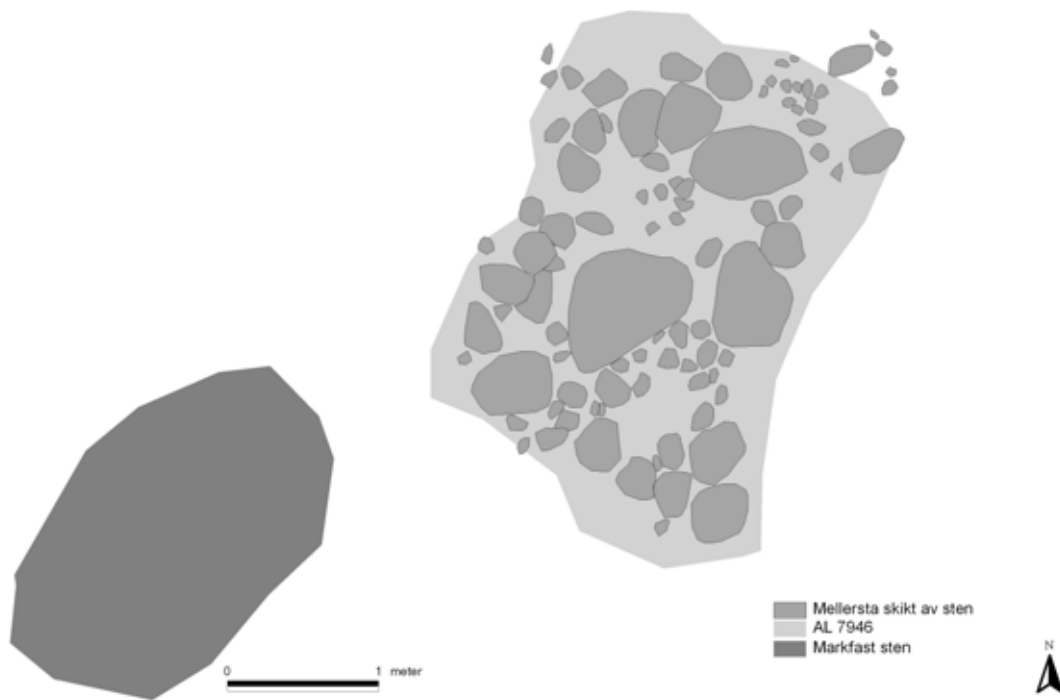

Fig. 10. Planritning över mellersta skiktet med stenar i grav 5452.

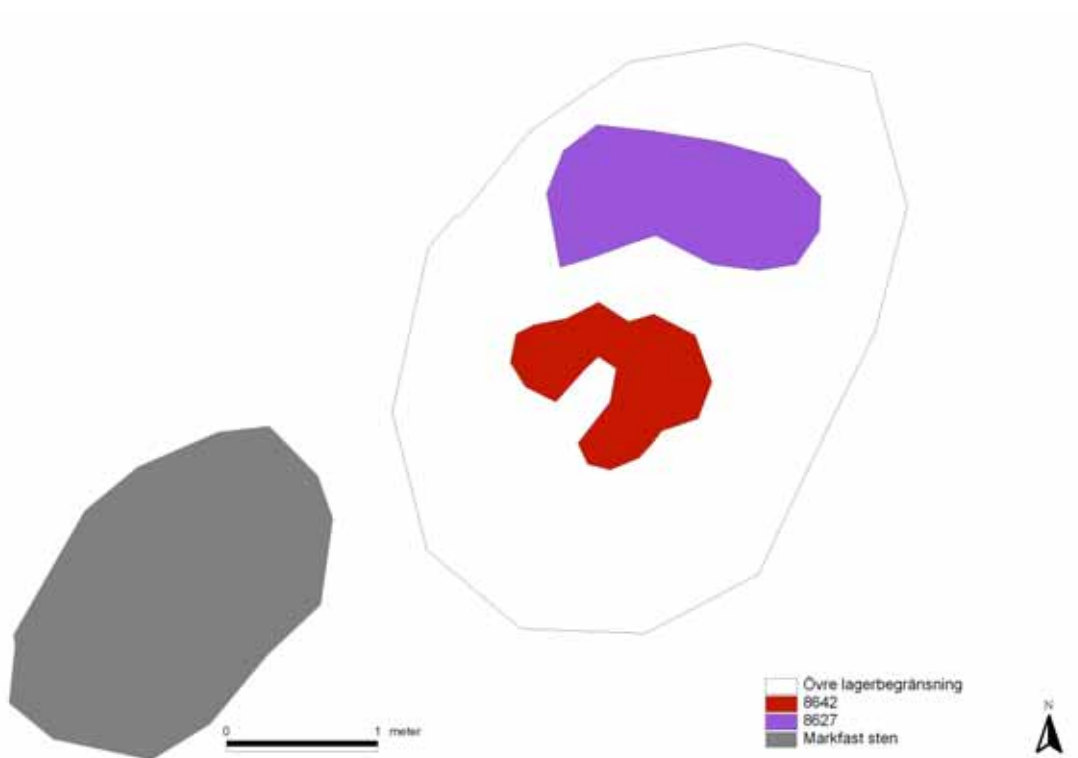

Fig. 11. Planritning över de nedgrävningar som påträffades i botten av grav 5452.

Även i söder fanns en badkarsliknande fördjupning. Denna var uppdelad i två hälfter och bildade två mindre gropar. I norr fanns längs gaveln ett brandskikt med träkol och sot. Kolprover insamlades från groparna både i norr och söder. En ¹⁴C analys gjordes av träkol som påträffades i fyllningen mellan stenarna. Träkolet gav en datering till 2420±25 BP och kalibrerad med två sigma till 760 – 400 f. Kr., dvs. yngre bronsålder (se bilaga 3. UGAMS03121).

Antalet fynd i anläggningen var litet. Det fanns i stenpackningen ett tiotal keramikskärvor med allmänt förhistoriskt utseende. Utöver detta fanns endast en bit bränd flinta och ett par obrända djurben. Trots det ringa fyndmaterialet talar anläggningens form och konstruktion för att det rör sig om en gravkonstruktion för en eller flera individer.

Grav 5467

Grav 5467

Typ: Stenkistgrav/flatmarksgrav

Form: Kistformad

Storlek: 3 x 1,5 m

Undersökt andel: 100 %

Fynd: Keramik, bränd flinta, mikrospån och människoben

¹⁴C datering: Ben – 2410±25 BP (kalibrerad med två sigma 760 – 400 f. Kr.) Yngre bronsålder period V–VI. Träkol – 2581±32 BP (kalibrerad med två sigma 820 – 560 f. Kr.) Yngre bronsålder period V – VI.

Grav 5467 låg i den södra delen av undersökningsområdet. Graven var kistformad och hade en storlek på cirka 3 x 1,5 m samt placerad i en östvästlig riktning (se fig. 12). Vid avschaktning av matjorden påträffades en stenpackning där stenarna stack upp i matjorden. Vid handrensning framkom ett sextiotal brända flintbitar i stenpackningens centrala del. En mindre keramikskärva av allmän förhistorisk karaktär påträffades också vid rensningen. Stenpackningens övre skikt var inom det kistformade partiet. Efterhand som de översta stenarna lyftes bort framträdde en cirkulär formation av stenar, med en storlek på ca 1,2 meter i diameter (se fig. 13 & 14). Dessa stenar följde anläggningens nedgrävningskant. Den södra nergrävningskanten var tämligen lodrät, medan de övriga var mer sluttande. Nedgrävningen var ca 0,65 m djup och stenmaterialet var blandat med en fyllning av brungrå morän. I fyllningen påträffades ytterligare ett trettiotal brända flintor, liksom några avslag, vilka var av både senon/danien- och Kristianstadsflinta.

Under en av stenarna fanns ett mikrospån och små mängder av obrända ben (se avsnitt "Fyndmaterial"). Ett par fragment har identifieras tillhöra mänskliga, från armbågsbenets ledändar, troligen vänster arm (muntl. Wilhelmson).

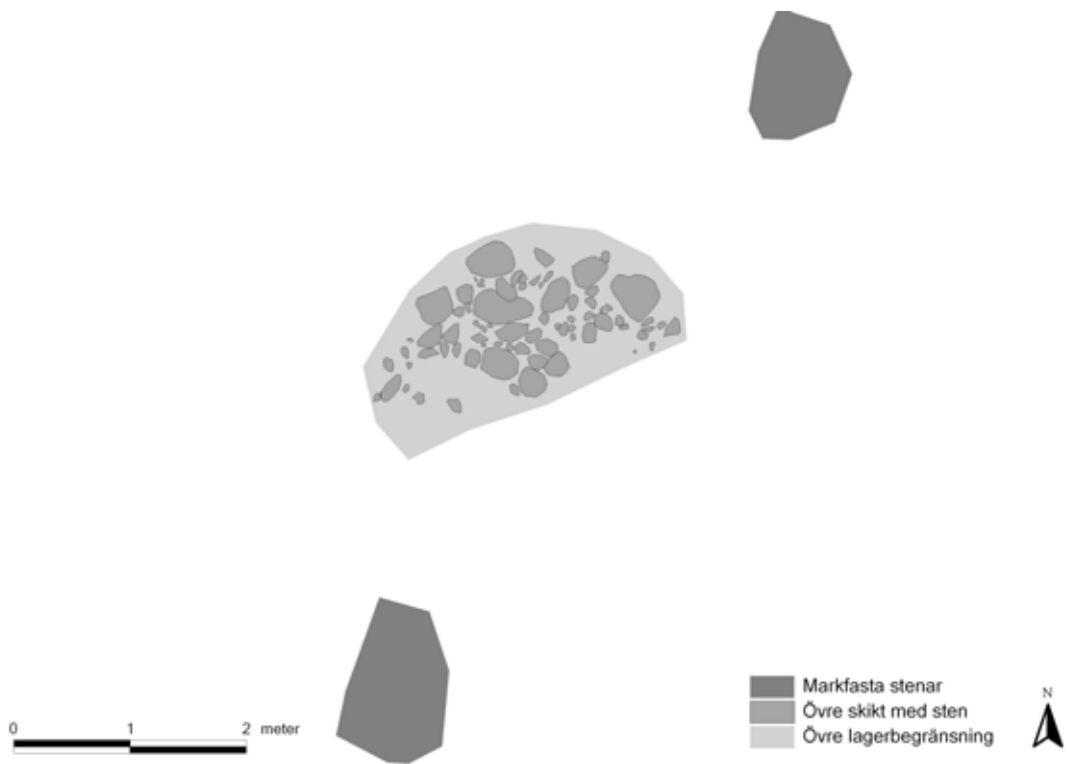

Fig. 12. Planritning över det övre skiktet med stenar i grav 5467. Notera gravens placering mellan två större markfasta stenar.

Fig. 13. Planritning över mellersta skiktet med stenar i grav 5467.

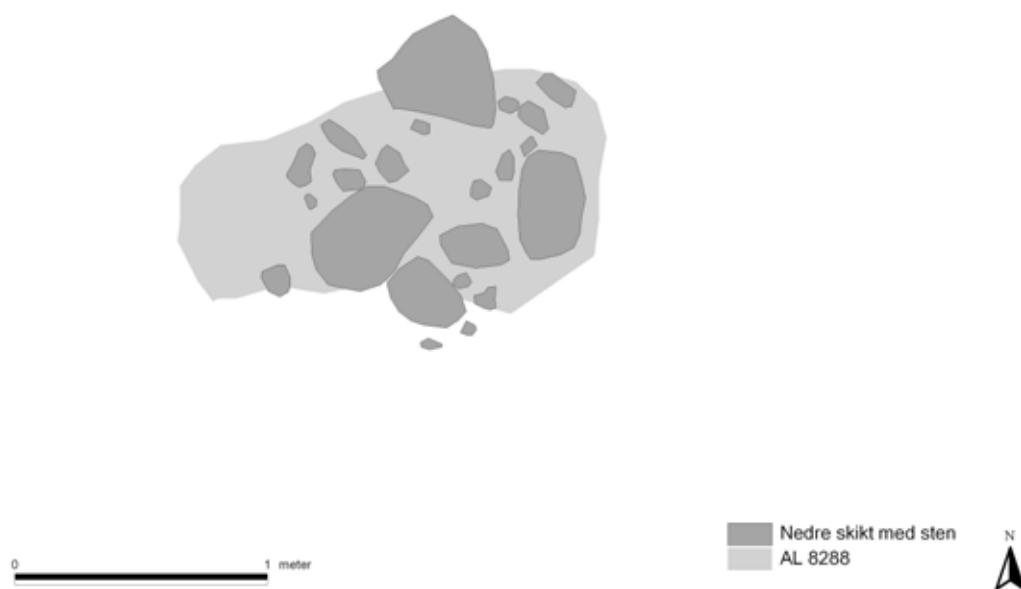

Fig. 14. Planritning över nedre skiktet med stenar i grav 5467.

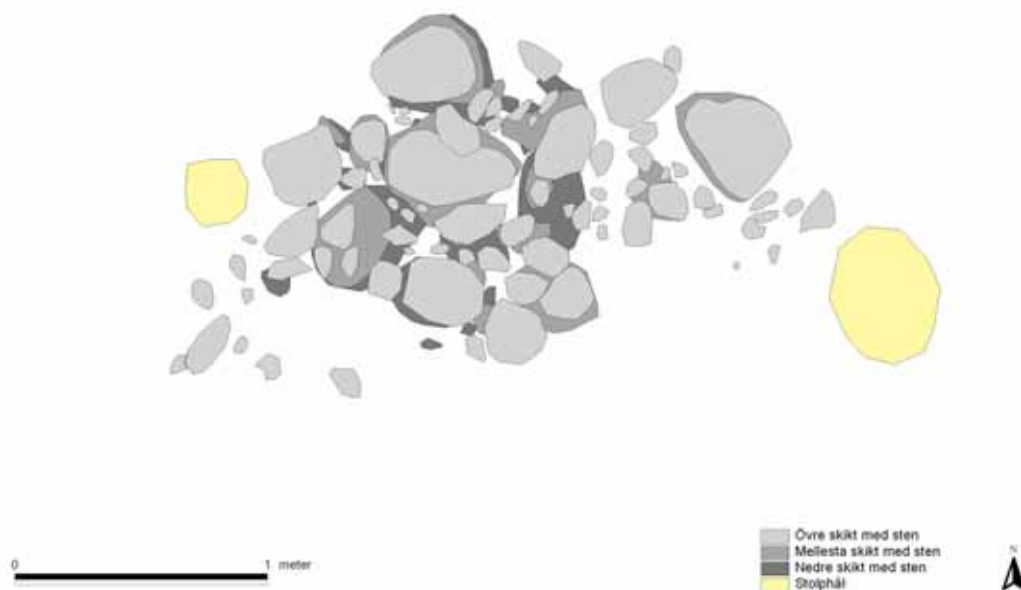

Fig. 15. Planritning över stolphäl påträffade väster och öster om grav 5467.

Både öster om och i västra kanten av nedgrävningen fanns två ganska grunda, 0,07 respektive 0,08 m, svaga färgningar som skulle kunna vara rester av två stolphål (se fig. 15), dvs. spår av stolpar som på något sätt har markerat graven ovan jord.

Anläggningens konstruktion, men framförallt benmaterialet, visar att det rör sig om en grav. Gropens storlek och djup, fyndet av obrända benfragment samt fyndet av ett mikrospån medförde att vi vid undersökandet misstänkte att det rörde sig om något så ovanligt som en mesolitisk hockergrav. För att fastställa dateringen skickades ett av de två kolprov, som insamlats från den nedre delen av gropens fyllning, för ¹⁴C-analys. Träkolet vedartbestämdes till träslagen al och hassel. Provet av hassel användes för en ¹⁴C-analys och gav en datering till 2581±32 BP, kalibrerad med två sigma till 820 – 560 f. Kr., dvs. yngre bronsålder period V – VI (se bilaga 3. LuS 7920). Även en av benbitarna tillhörande mänskliga skickades för ¹⁴C-analys. Denna gav en datering till 2410±25 BP, kalibrerad med två sigma till 760 – 400 f. Kr., dvs. yngre bronsålder – äldre förromersk järnålder (se bilaga 3. UGAMS03122). Dessa bägge ¹⁴C-dateringar är samstämmiga och daterar graven till sen bronsålder.

Diskussion kring gravarna

De tre gravarna låg inom två olika delar av undersökningsområdet. Gravarna 1006 och 5452 låg i den norra delen, med ett avstånd mellan varandra om ca 10 meter. Grav 5467 låg i den södra delen, cirka 60 meter söder om de två andra gravarna (se fig. 16). Gravarna var av tre olika typer: grav 1006 kan definieras som en rund fylld stensättning, grav 5452 som en fyrsidig fylld stensättning och grav 5467 som en stenkistgrav alternativt flatmarksgrav.

Gravarna kan inte, enligt den definition som Riksantikvarieämbetet fastställt, betraktas som ett gravfält. Enligt denna är ett gravfält en "lokal med minst fem förhistoriska gravanläggningar med ett inbördes avstånd om högst 20 meter". Denna definition har främst framtagits för att underlätta arbetet för fornminnesinventeringen och kan betraktas som alltför kategorisk (Carlie 1994 s. 88ff.). Anne Carlie gör i sin doktorsavhandling en mer detaljerad indelning av norra Skånes gravfält i sju typer. Utifrån denna skulle gravarna i Bromölla kunna placeras in under gravfältstypen "gravfält av stensättningstyp". Carlie beskriver gravfältstypen som dominerad av stensättningar, i allmänhet runda och fyllda samt med ett lågt antal gravar varierande mellan fem och sju anläggningar. På denna sistnämnda punkt skiljer sig gravarna i Bromölla både från Carlies definition och från Riksantikvarieämbetets. I sammanhanget bör emellertid hänsyn tas till att gravar av olika anledningar kan ha försvunnit. Carlie menar vidare att gravsammansättningen inom gravfältstypen inom hennes studieområde tyder på att de generellt kan dateras till äldre järnålder (a.a. s. 70). Om vi däremot tittar på de olika gravtypernas datering så har de runda fyllda stensättningarna en datering

som tidsmässigt spänner från yngre bronsålder till vikingatid (a.a. s. 70). En liknande datering gäller för de fyrsidiga fyllda stensättningarna. Det är således även svårt att vara kategorisk när det gäller stensättningarnas och de olika gravfältens datering.

När det gäller de enskilda gravarna i Bromölla dateras den runda fyllda stensättningen till senneolitikum och den fyrsidiga fyllda stensättningen till yngre bronsålder. Det finns emellertid en rad källkritiska aspekter att ta hänsyn till. Båda saknar benmaterial från människa och i ingen av anläggningarna påträffades några gravgävor. Detta medför att vi kan ifrågasätta huruvida det verkligen rör sig om gravar eller inte. En annan källkritisk aspekt är kopplad till ¹⁴C-dateringen eller rättare sagt till det material som daterades. Även om det bedömts som troligt att de bägge träkolsproven hör till respektive anläggning så kan det inte helt utslutas att träkolet skulle kunna komma från aktiviteter som inte har med själva stensättningarna att göra.

När det gäller dateringen av grav 1006 till senneolitikum så visar de senaste årens undersökningar i Skåne på att det senneolitiska gravskicket varit mycket varierat. Ett exempel är några gravar som undersöktes i utkanten av Malmö i Hylle socken (Carlie, Friman & Strömberg 2007). Där påträffades sju flatmarksgravar daterade till senneolitikum. Gravarna uppvisade en påfallande variation i gravskick, med allt från enkla flatmarksgravar till mer komplexa konstruktioner i form av en träkammargrav och en båtgrav. Det bör dock påtalas att det finns flera skillnader mellan gravarna från Malmö och gravarna från Bromölla. Gravarna i Malmö hade ett bevarat benmaterial (ibland flera gravlagda i samma grav) och gravgävor i form av flintdolkar, skifferhängen mm, vilket säkerställde dateringarna.

Även gravar som innehåller både gravgävor och skelettmaterial kan vara svåra att tolka, vilket den tredje graven i Bromölla visar. Grav 5467 var i ytan kistformad och fylld med en stenpackning. Bland stenarna i ytan fanns rikligt med bränd flinta. Dessa var inte från avslag utan från ett eller flera större flintstycken som krossats och placerats över graven. I fyllningen framkom ett mikrospan och ett par benbitar från människa (armbågsbenets ledändar). Den sammantagna bilden vid undersökningen antydde att det kunde röra sig om en mesolitisk hockergrav. ¹⁴C-dateringen av en av benbitarna och av träkol från botten av nedgrävningen visade emellertid på en samstämmig datering till yngre bronsålder.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att det inom undersökningsområdet fanns en skelettgrav i form av en rektangulär nedgrävning fylld med sten daterad till yngre bronsålder. Cirka 60 meter norr om denna fanns en rektangulär stensättning i vars botten fanns tre rektangulära nedgrävningar, grav 5467. I fyllningen påträffades träkol som daterades till 2420 ± 25 BP, vilket väl samstämmer med den erhållna dateringen av människobenet i grav 5467 (2410 ± 25 BP). Ett

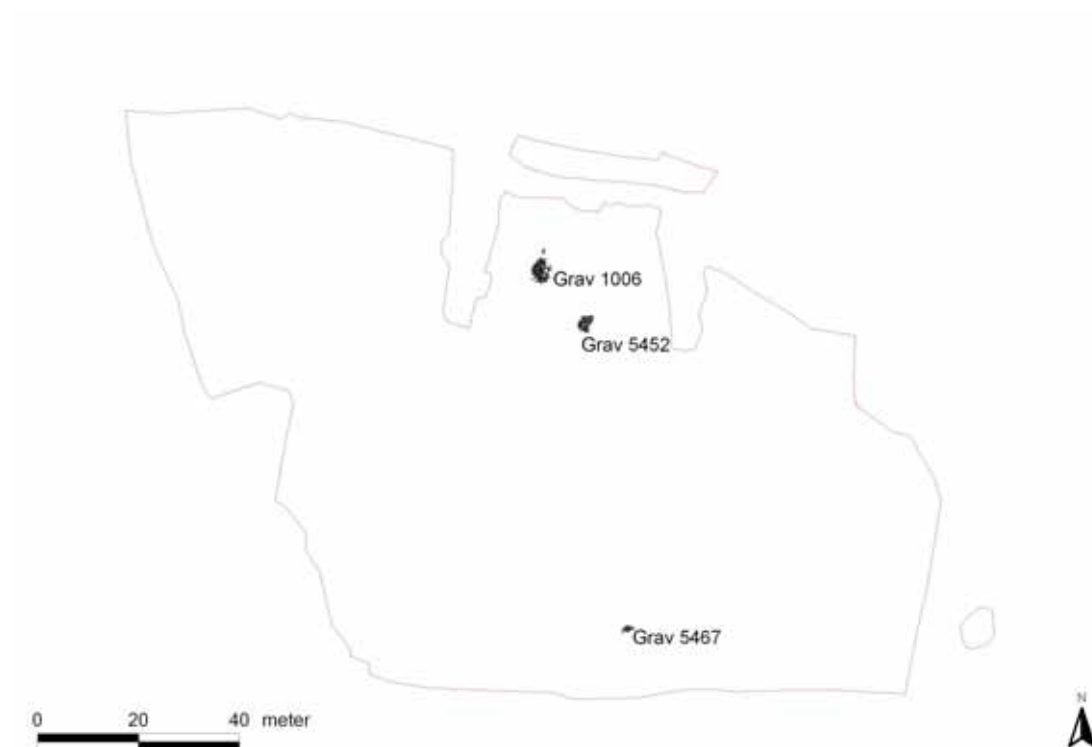

Fig. 16. Planritning som visar gravarnas placering inom undersökningsområdet.

tiotal meter väster om denna stensättning fanns rester efter en rund fylld stensättning. I botten av nedgrävningen fanns ett sotigt lager med träkol daterat till senneolitikum. I anläggningen framkom även keramik som daterats till perioden (se nedan "Fyndmaterial"). I och kring stensättningen fanns rester efter stolphål som skulle kunna utgöra rester efter en träkonstruktion som byggts över graven.

Huslämningar

I undersökningsplanen föreslog vi att arbetet skulle koncentreras till att identifiera gårdslägen och en undersökning av eventuella huslämningar. Arbetet med att identifiera själva husen visade sig vara mycket svårt. Orsaken till detta var den rika förekomsten av sten och stenlyft som försvårade identifiering av stolphål, men framförallt avsaknaden av nederbörd, vilket gjorde marken extremt torr och hård. Detta försvårade handrensningssatserna vid sökandet efter nedgrävningarna för husens stolpar. En bevattning av området bedömdes som alltför omfattande och kostsam. Vi valde emellertid att avbryta undersökningen två dagar tidigare och återvände till platsen en vecka senare efter ett omfattande regn. Sammanlagt påträffades rester av fem långhus.

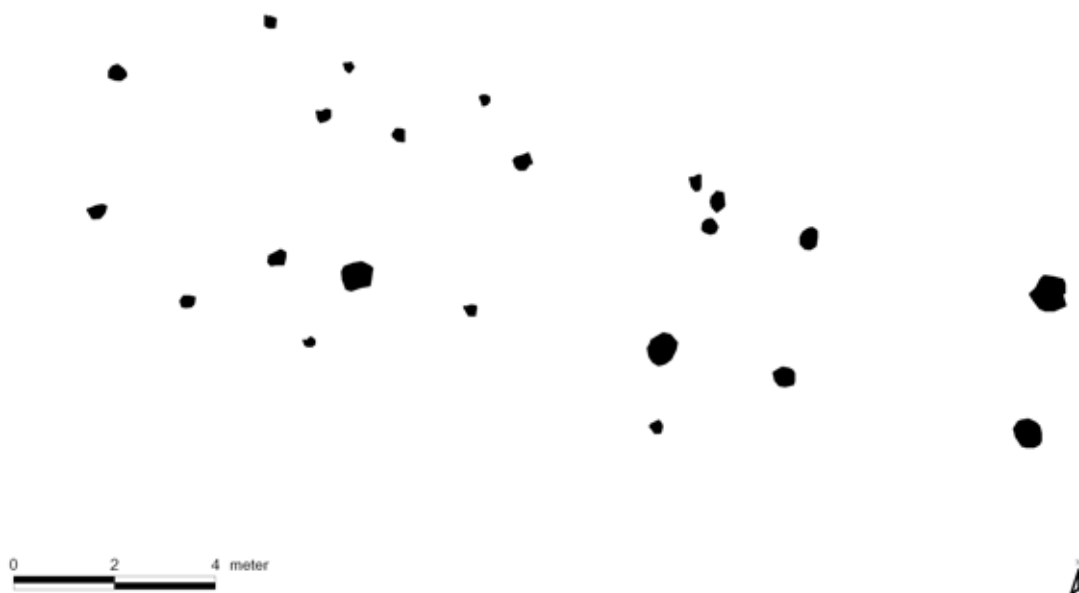

Fig. 17. Planritning över hus 1.

Hus 1

Hus 1

Typ: Långhus, treskeppigt

Form: -

Orientering: Öst-väst

Mått: Ca 23 m långt och ca 6 m brett

Bockbredd: Ca 3 m

Takbärare: 12 par (3995, 4003, 4189, 4894, 4915, 4939, 4946, 4964, 8146, 8155, 8165, 8174, 8188, 8199)

Väggstolpar: 8 st (3973, 4181, 8209, 8243, 8256, 8265, 8273, 8280)

Datering (typologisk): Yngre bronsålder – tidig förromersk järnålder

Hus 1 var beläget i den södra delen av undersökningsytan. Huset hade en östvästlig riktning och en längd om ca 20 m och en bredd om ca 5,5 m (se fig. 17). Sammanlagt ingick 22 stolphål i konstruktionen. Det fanns sju takbärande stolphålspar. Avståndet mellan stolphålspar var varierande och som längst var avståndet 4,8 m och som minst 1,5 m. Det inbördes avståndet mellan stolphålen var strax under tre meter. Diametern för de takbärande stolphålen varierade mellan 0,2 och 0,7 m och djupet mellan 0,09 och 0,38 m. Några av väggstolphålen fanns bevarade i norr och i söder. Dessa låg ca 1,5 m från de takbärande stolparna. Väggstolphålen hade en diameter mellan 0,2 – 0,3 m och var mellan 0,05 och 0,18 m djupa.

Fig. 18. Planritning över hus 2. Notera den närliggande grav 1006 i sydöst.

Endast ett fynd, en keramikskärva av förhistorisk karaktär, gjordes i hus 1. Denna låg i ett av stolphälen efter en takbärande stolpe. Inget träkol eller annat organiskt material som kunde användas för ¹⁴C-datering påträffades i hus 1. Hus 1 kan på typologiska grunder dateras till perioden yngre bronsålder – äldre förromersk järnålder.

Hus 2

Hus 2

Typ: Långhus, treskeppigt

Form: Rektangulärt

Orientering: Öst-väst

Mått: Ca 12 m längt och ca 3,5 m brett

Bockbredd: Ca 1 - 1,5 m

Takbärare: 3 par (1912, 2002, 7805, 8800, 8810, 8821)

Väggstolpar: 28 st (1895, 1903, 1992, 7818, 7826, 7834, 8892, 8903, 8911, 8920, 8929, 8938, 8947, 8958, 8966, 8974, 8983, 8994, 9004, 9012, 9020, 9028, 9035, 9042, 9050, 9060, 9069, 9077)

Datering (typologisk): Yngre romersk järnålder – folkvandringstid (ca 150 – 550 e. Kr.)

Hus 2 var beläget i den norra delen av undersökningsytan. Huset hade en östvästlig riktning och var cirka 12,5 m långt och 3,5 m brett (se fig. 18). Sammanlagt

ingick 34 stolphål i konstruktionen. Det fanns tre takbärande stolphålspar. Avståndet mellan stolphålsparen var från väster räknat cirka 5,1 respektive 2,5 m. Det inbördes avståndet mellan stolphålen var, från väster räknat 1,1, 1,4 och 1,5 m, vilket gav konstruktionen en något trapetsoid form. Diametern för stolphålen varierade mellan 0,3 och 0,6 m och djupet mellan 0,14 och 0,4 m. Samtliga stolphål var stenskodda. Möjligen har det största stolphålet grävts om. I den norra långväggen återstod sex stolphål och i den södra 14; den västra gaveln hade tre och den östra fem stolphål. Väggstolparna i den södra långväggen var i regel ganska små och grunda och två av dem var indragna cirka 0,5 m och kan ha ingått i en ingång. Väggstolphålen hade utom i ett fall en diameter mellan 0,15 och 0,37 m och var mellan 0,04 och 0,17 m djupa. Ett väggstolphål, mitt för det mellersta takbärandeparet, i norra långväggen skiljde ut sig och var 0,4 m djupt och hade en diameter på 0,55 m. Åtta av de 28 väggstolparna var stenskodda. Fyllningen i alla stolphål bestod av gråbrun humös siltig sand, i ett par fall hade de en något mörkare fyllning.

Fynd påträffades endast i två av anläggningarna - i ett av stolphålen för en takbärande stolpe och i ett väggstolphål. Dessa bestod av tre flintor (en avslagskniv, ett retuscherat avbrutet spån och ett avslag med bruksretusch) och ett par keramikskärvor, varav en dekorerad med två rader med taggträdsintryck. Liknande intryck förekommer på senneolitisk keramik. Det är högst troligt att keramiken är sekundärdeponerad i stolphålet och att den ursprungligen kommer från grav 1006 som ¹⁴C-daterats till senneolitikum, eftersom ett av lagren tillhörande gravens sträckte sig en bit in i området för hus 2 (AS7805).

Tre kolprov från olika stolphål insamlades, men inget av dessa ¹⁴C-daterades. Med avseende på bl.a. bockbredden kan huset typologiskt dateras till yngre romersk järnålder – folkvandringstid (ca 150 – 550 e. Kr.).

Hus 3

Hus 3

Typ: Långhus, treskeppigt

Form: -

Orientering: Öst-väst

Mått:

Bockbredd: Ca 1,8 m

Takbärare: 3 par (3590, 3597, 3603, 3610, 8841)

Väggstolpar: -

Datering (typologisk): Yngre romersk järnålder – folkvandringstid (ca 150 – 550 e. Kr.)

Hus 3 låg i den norra delen av undersökningsområdet och bestod av fem takbärande stolphål (se fig. 19). Dessa hade en gråbrun något sotig humös fyllning. Bredden inom

stolphålsparen var mellan 1,7 och 1,8 m och avståndet mellan paren 2,35 respektive 2,90 m. Riktningen på huset har varit östvästlig. I sydväst fanns en störning från ett sentida uthus, vilket har gjort att stolphålet efter åtminstone en stolpe har förstörts, dock verkar huset inte ha fortsatt åt väst. I öst kan det ha fortsatt in i schaktkanten, där det låg en husgrund efter ett 1800-talshus. Det är därför inte möjligt att avgöra hur långt huset har varit. Den längd som nu kunde dokumenteras var drygt 5 meter, men huset kan/bör ha varit längre. Diametern på stolphålen varierade mellan 0,17 och 0,23 m. Stolphålen djup var 0,09 – 0,19 m.

En datering av huset är svår att fastställa, eftersom det inte finns något daterande material i stolphålen eller i husets direkta närhet. Utifrån bockbredden, skulle huset kunna dateras till yngre romersk järnålder – folkvandringstid (ca 150 – 550 e. Kr.).

Hus 4

Hus 4

Typ: Långhus, treskeppigt

Form: -

Orientering: Öst-väst

Mått:

Bockbredd: Ca 1,8 – 2,4 m

Takbärare: 3 par (829, 856, 862, 876, 882, 896, 901, 1134)

Väggstolpar: -

Datering (typologisk): Förromersk – äldre romersk järnålder (ca 150 f. Kr – 150 e. Kr)

Hus 4 låg i den västra delen av undersökningsområdet och bestod av tre takbärande stolphålspar (se fig. 20). Det östliga paret bestod i själva verket av fyra stolpar, vilka kan vara ett resultat av en medveten konstruktion eller en omsättning av stolparna. Bredden mellan stolphålsparen varierade mellan 1,8 och 2,4 m, och huset smalnade av något i dess centrala del. Avståndet mellan paren var 4,5 respektive fem meter. Riktningen på huset har varit östvästlig. Eftersom väggstolpar saknades är det svårt att avgöra exakt hur långt huset har varit, men huset har haft en längd på minst 12 meter. Utifrån bockbredden föreslås en datering av huset till yngre förromersk järnålder – äldre romersk järnålder (ca 150 – 150 f. Kr.).

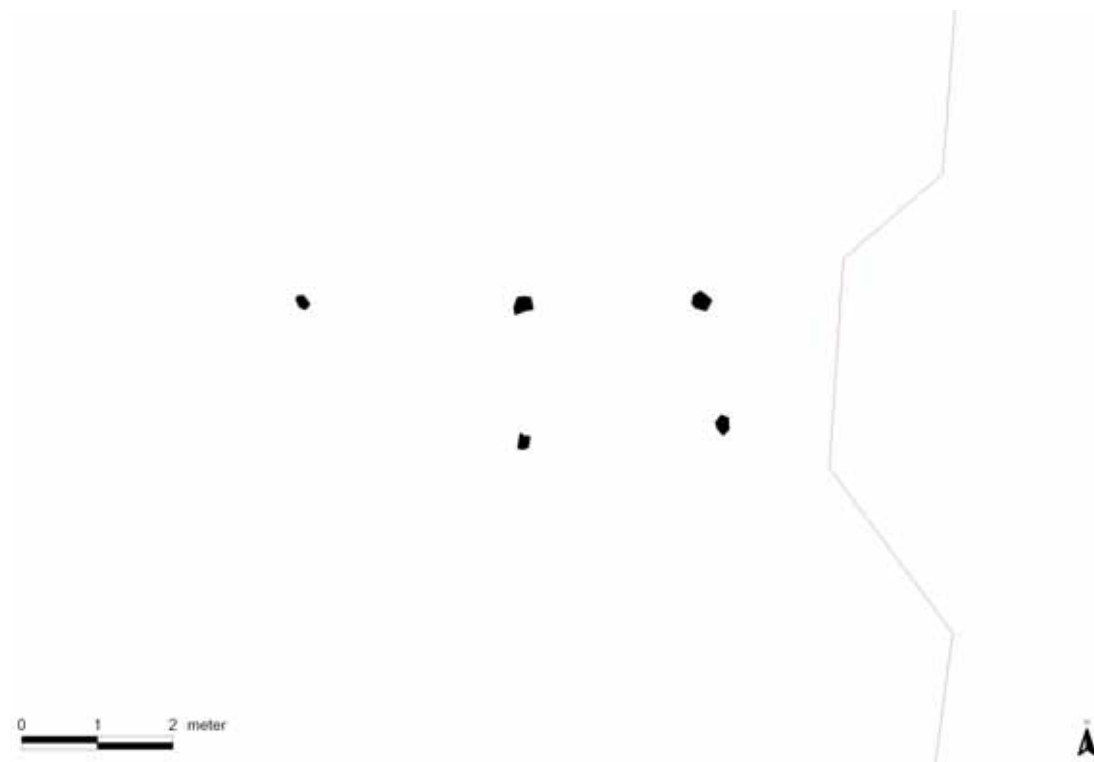

Fig. 19. Planritning över hus 3.

Fig. 20. Planritning över hus 4.

Hus 5

Hus 5

Typ: Långhus, treskeppigt

Form: -

Orientering: Öst-väst

Mått: Minst 13 m långt

Bockbredd: Ca 2,3 m

Takbärare: 5 par (1488, 1497, 1516, 2115, 8872, 8883, 9087, 9106, 9198, 9216)

Väggstolpar: -

Härd: 1 st (1458)

¹⁴C datering: Härd 1458 - 2220±25 BP (380 – 200 f.Kr. Kalibrerad med 2 sigma) Förromersk järnålder

Hus 5 var beläget i den norra delen av undersökningsytan. Huset hade en östvästlig riktning och en längd på minst 13 meter (se fig. 21). Husets bredd är svår att fastställa pga. avsaknad av väggstolpar, men den har uppskattats till ca 3,5 meter. Sammanlagt ingick tio stolphäl i konstruktionen. Samtliga av dessa var takbärande stolpar, dvs. fem takbärande stolphälpar. Avståndet mellan stolphälarna varierade och som längst var avståndet 3,4 m och som minst runt 2 meter. Det inbördes avståndet mellan stolphälsparen var drygt 2 meter. Diametern för de takbärande stolphälarna varierade mellan 0,3 och 0,5 m. Nio av stolphälarna i huset undersöktes samt den härd som var placerad centralt mellan två av de takbärande stolphälsparen. Inga fynd påträffades, men däremot insamlades träkol från härden. Träkolet skickades för ¹⁴C-analys vilken, kalibrerad med 2 sigma, gav en datering till 380 – 200 f. Kr., dvs. förromersk järnålder (se bilaga 3. UGAMS03120).

Sammanfattning av husen

Tre av de fem långhusen var dåligt bevarade med endast identifierbara nedgrävningar från de takbärande stolparna (se fig. 22). I två av husen fanns dock även nedgrävningar från väggstolpar (hus 1 och 2). Hus 2 var det mest kompletta huset, med en närmast intakt vägglinje. Husens bevarandegrad har självklart påverkat möjligheten att fastställa en bra datering baserad på hustypologi. Avsaknaden av organiskt material i stolphälarna har omöjliggjort användandet av ¹⁴C för datering. I hus 5 fanns dock en härd som med stor sannolikhet tillhört huset och som genom ¹⁴C-daterats till förromersk järnålder. Träkol fanns även i flera av stolphälarna i hus 2, men detta material skickades inte för analys, eftersom huset var välbevarat och bedömdes som möjligt att datera utifrån hustypologi. Fyndmaterialet bidrog inte till dateringarna, eftersom ledartefakter saknades och det begränsade keramikmaterialet från husen uppvisade en mer allmän förhistorisk karaktär.

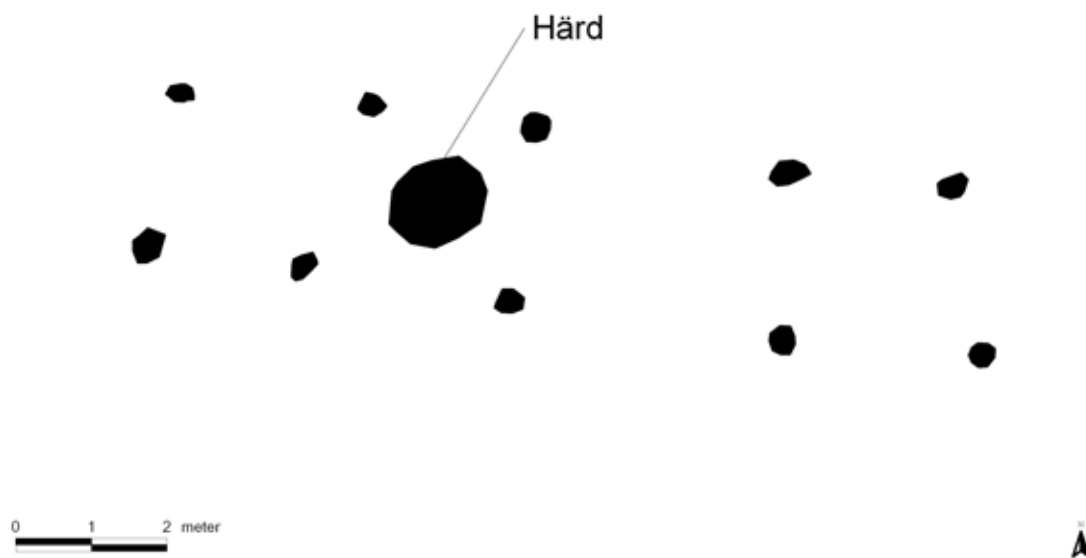

Fig. 21. Planritning över hus 5.

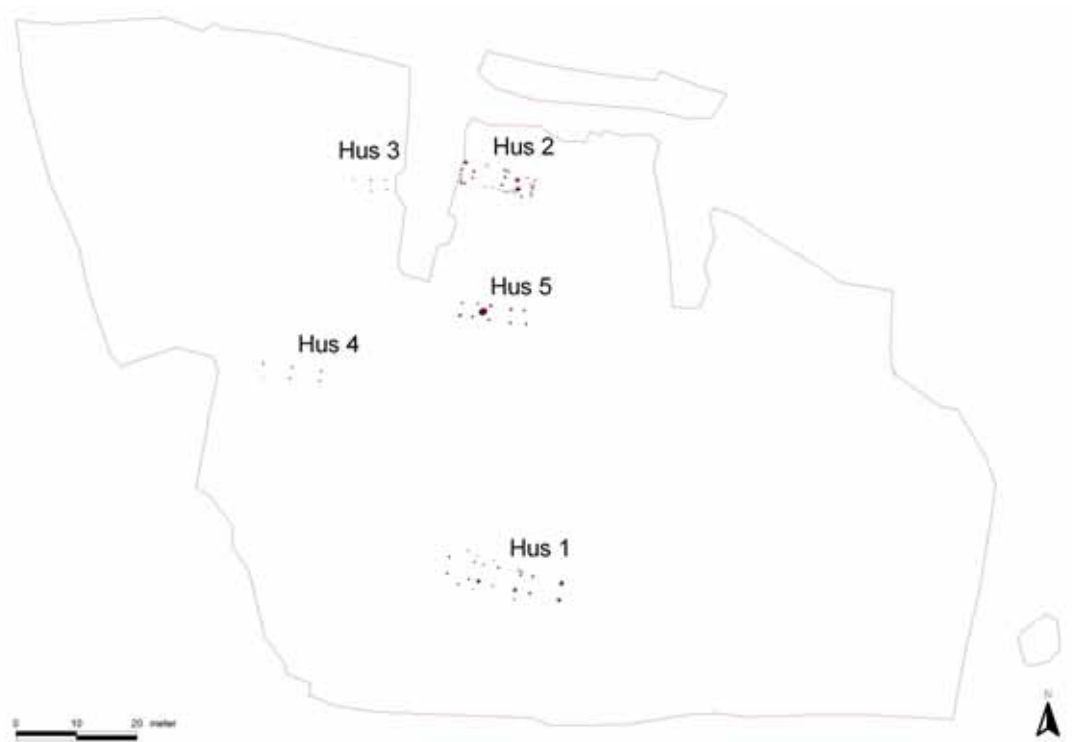

Fig. 22. Planritning över husens fördelning inom undersökningsområdet.

Den datering, som till övervägande del baseras på typologi och som föreslagits för husen presenteras nedan i kronologisk ordning:

- *Hus 1* - yngre bronsålder – äldre förromersk järnålder (ca 1100 – 150 f. Kr.)
- *Hus 5* - förromersk järnålder (380 – 200 f. Kr.)
- *Hus 4* - yngre förromersk järnålder – äldre romersk järnålder (ca 150 f. Kr. – 150 e.Kr.)
- *Hus 2* - yngre romersk järnålder – folkvandringstid (ca 150 – 550 e. Kr.)
- *Hus 3* - yngre romersk järnålder – folkvandringstid (ca 150 – 550 e. Kr.)

Härdar/kokgropar

Inom undersökningsområdet påträffades ett stort antal härdar (60 st) och kokgropar (11 st). Drygt hälften av härdarna undersöktes (34 st) och övervägande delen av kokgroparna (10 st). De flesta härdarna/kokgroparna var belägna i de centrala och östra delarna av området. Studeras härdarnas placering i förhållande till de större stenblocken finns det en tämligen god överensstämmelse. Det verkar generellt som om härdarna legat i närheten, dock inte i direkt anslutning till, något av de större stenblocken (se fig. 23). Endast i ett av husen (hus 5) har det konstaterats en centralt belägen härd som med stor sannolikhet kan knytas till själva huset. I övriga fall låg inte härdarna i direkt anslutning till något av husen.

En härd (AH1093) och en kokgrop (AH1371) var förhållandevis fyndrika (se fig. 24). I härd 1093 påträffades ca 500 keramikskärvor/fragment med en sammanlagd vikt av 2,8 kg. Keramiken härrörde från minst två kärl. En av mynningsskärvorna hade en fasetterad utformning, vilken typologiskt kan dateras till yngre förromersk järnålder – äldre romersk järnålder (muntl. Björk & Helgesson).

I kokgrop 1371 framkom 36 keramikskärvor. En av dessa hade en svagt fasetterad mynning med ett s-formigt utseende. Keramikskärvan kan typologiskt dateras till romersk järnålder (muntl. Björk & Helgesson). I kokgropen påträffades även en pyramidformad vävtyngd. Liknande vävtyngder har tidigare i Skåne påträffats i Vä och i Härlöv i Kristianstadsområdet och på Fosie IV-boplatsen vid Malmö (Stjernquist 1951, Lilja 2007, Nord & Sarnäs 2005). De pyramidformade vävtyngderna dateras till perioden romersk järnålder – folkvandringstid och ersätts under folkvandringstid av de runda vävtyngderna (Lilja 2007).

I samband med förundersökningen och undersökningen ¹⁴C-daterades tre av härdarna. Vid förundersökningen undersöktes och ¹⁴C-daterades en härd till romersk järnålder, kalibrerad med 2 sigma till 130 – 380 e. Kr. (Björk 2005). En av härdarna (AH5552) från undersökningen daterades till 2080±25 BP, vilken kalibrerad med 2 sigma gav en datering till 170 – 40 f. Kr. (yngre förromersk järnålder) och härdens i hus 5 gav en datering kalibrerad med 2 sigma till 380 – 200 f. Kr. (äldre förromersk järnålder)(se bilaga 3. UGAMS03119, UGAMS03120).

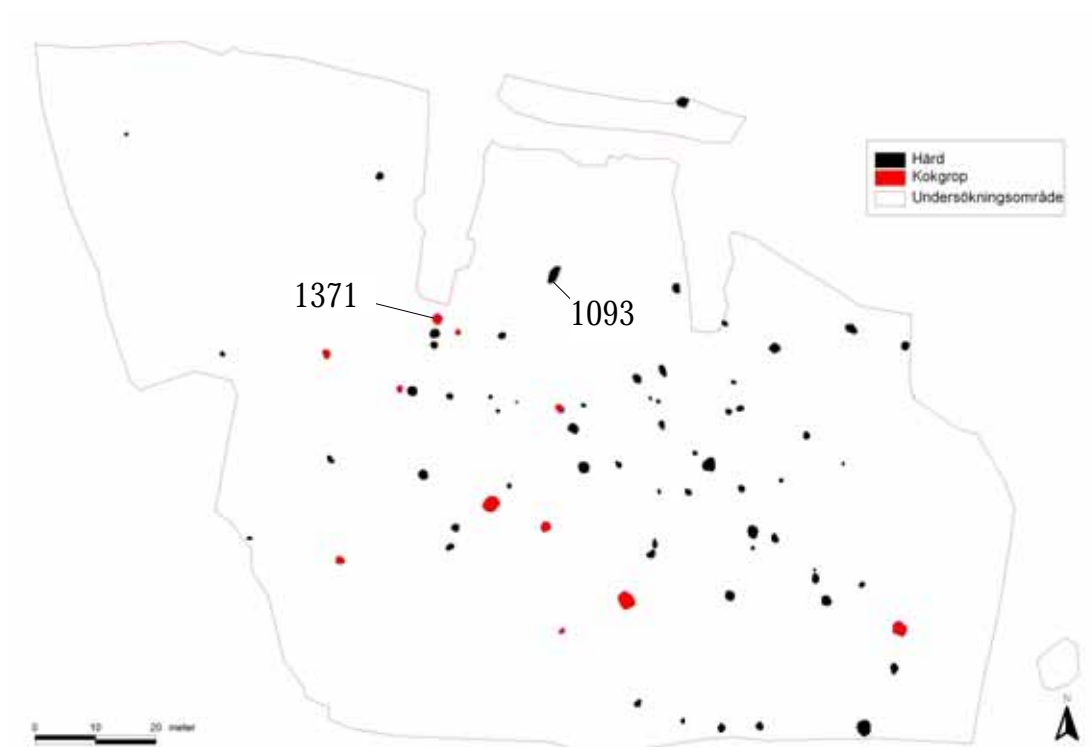

Fig. 23. Planritning över härdar och kokgropar inom undersökningsområdet.

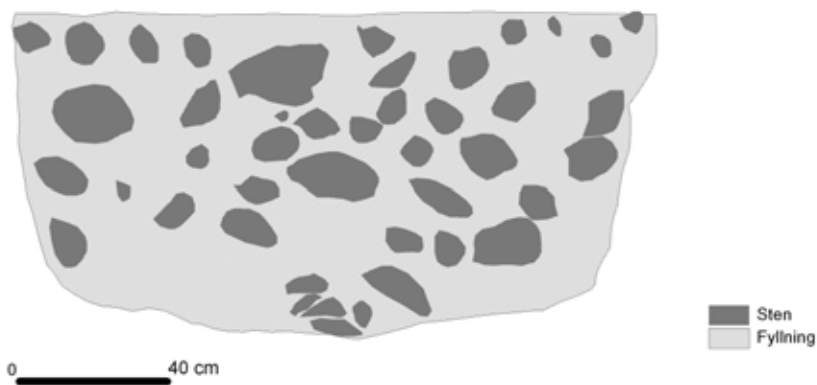
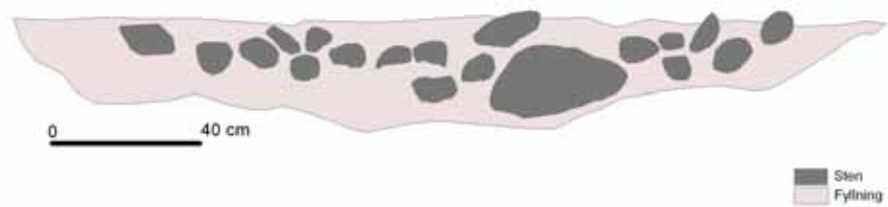

Fig. 24. Profiltritningar över härd 1093 (överst) och kokgrop 137 (nederst).

Dateringen av härdarna visar på att de aktiviteter som kan sättas i samband med härdarna främst ägt rum under förromersk – romersk järnålder, och möjligen även in i folkvandringstid. Detta är en bild som väl överensstämmer med dateringen för övervägande delen av de undersökta husen.

Gropar

Vid den arkeologiska undersökningen påträffades och inmättes 203 gropar. Flera av dessa utgjorde med stor sannolikhet rester efter stenlyft. Det gick inte att avgöra huruvida det rörde sig om gropar eller stenlyft vid en okulär besiktning, utan för att avgöra detta krävdes att objekten undersöktes.

Totalt undersöktes 23 gropar. Tio av groparna innehöll flinta och/eller keramik. Keramiken gick inte att datera närmare än till förhistorisk tid och flintan bestod endast av avslag/avfall. I en grop som undersöktes vid förundersökningen påträffades dock ett mer sammansatt fyndmaterial, bestående av delar av ett lerblock (varav en bit ornerad med vinkelställda streck), keramik, bränd lera, en flintkärna och ett antal avslag, samt brända och obrända djurben. Det fragmentariska lerblocket daterar anläggningen till förromersk järnålder (Björk 2005).

Skålgropsstenar

Inom undersökningsområdet fanns det två kända skålgropsblock (RAÄ 179 och 186) (se fig. 25). Strax öster om området fanns ytterligare ett block med skålgropar (RAÄ 187). Förekomsten av skålgropsblock medförde att vi bestämde oss för att rikta särskild uppmärksamhet mot området kring dessa, för att undersöka om gravar eller andra typer av anläggningar av rituell karaktär fanns. Schaktningsarbetet med att frilägga blocken från matjorden utfördes varsamt och det kunde konstateras att det fanns förhållandevis få anläggningar i direkt anslutning till blocken. Ett stolphål framkom dock invid fornlämning 186, men det innehöll endast ett fragment av bränd lera. Bränd lera påträffades även i en härd invid det andra skålgropsblocket. Under arbetets gång upptäcktes ytterligare ett skålgropsblock som ej var känt sedan tidigare. Detta block hade minst en skålgrop och det låg norr om den matjordsavbanade ytan. Tyvärr påträffades blocket så pass sent vid undersökningen att någon grävmaskin inte fanns tillgänglig på platsen för att kunna avlägsna matjorden kring blocket.

Fig. 25. Planritning som visar markfasta stenar och skålgropsstenar inom undersökningsområdet.

Fyndmaterial

Vid den arkeologiska undersökningen påträffades ett fyndmaterial av främst flinta, keramik och ben. Keramiken dominerade, vilket till stor del berodde på en fyndrik anläggning; härd 1093 (se ovan "härdar/kokgropar"). I denna anläggning fanns 2,8 kg keramik. Totalt insamlades 3,5 kg keramik. Keramiken har kunnat dateras till två arkeologiska perioder; senneolitikum och förromersk/romersk järnålder. Den senneolitiska keramiken härrör från en av gravarna (Grav 1006) och keramiken daterad till förromersk/romersk järnålder påträffades i ovan nämnda härd och i kokgrop 1371 (se fig. 26, 27 & 28).

Bland materialet finns även två ledartefakter: dels en pyramidformad vävtyngd, dels ett fragment av ett lerblock. Vävtyngden påträffades i en kokgrop och den dateras till perioden romersk järnålder – folkvandringstid (se fig. 29). Lerblocksfragmentet framkom i en grop vid förundersökningen och dateras till förromersk järnålder.

Flintmaterialet var tämligen sparsamt med en totalvikt om knappt ett kilo. Bland flintmaterialet finns få ledartefakter. Den övervägande delen utgörs av flintavslag och avfallsmaterial. Ett par flintor är dock särskilt nämnvärda. Ett av dessa är det mikrospån som hittades i fyllningen under en sten i grav 5467 (se fig. 30). Mikrospån dateras generellt till mesolitikum och det är med stor sannolikhet ett resultat av en omdeponering.

Fig. 26. Senneolitisk keramik från grav 1006.

Fig. 27. Förromersk keramik från härd 1093. Mynning i profil.

Fig. 28. Romersk keramik från kokgrop 1371. Mynning i profil.

Fig. 29. Vävtyngd från kokgrop 1371.

Fig. 30. Förstoring av mikrosån från grav 5467.

I grav 1006 framkom en för platsen stor andel senon/danienflinta. Bland dessa flintor fanns bl.a. ett slipat fragment från en yxa eller mejsel.

Fyndmaterialet från undersökningen bestod även av ett mindre antal brända och obrända ben. Någon ingående osteologisk analys av materialet har inte genomförts, men materialet från gravarna har studerats av en osteolog. Ett par fragment från grav 5467 har identifierats som människa och bestämts vara från armbågsbenets ledändar, troligen vänster arm (muntl. Wilhelmson).

Publik verksamhet

Regionmuseet gjorde ett utskick till Humle- och Dalaskolans högstadieklasser. Nio skolklasser från årskurs 6 – 8 guidades på platsen av Regionmuseets pedagog Helén Lilja (se fig. 31). Eleverna fick en beskrivning över arkeologiska lämningar undersökta i Bromöllatrakten och en visning av undersökningsplatsen (se fig. 31).

En tidningsartikel som behandlade undersökningen publicerades i Sydöstran den 8 maj 2008.

Fig. 31. Guidning av skolelever vid den arkeologiska undersökningen.

Tolkning och syntes

Inför den arkeologiska undersökningen uppställdes följande syfte:

- Undersöka boplatsens karaktär
- Identifiera gårdslägen
- Studera om någon form av mer specialiserad verksamhet fanns på platsen – dvs. att relatera boplatsen till de kända järnframställningsplatserna närmare Skräbeån och Ivösjön.
- Undersöka om gravar eller andra typer av anläggningar av rituell karaktär fanns
- Relatera platsen till övergripande bosättningsmönster och boplatsorganisationens struktur i området

För att besvara frågeställningarna har en fasindelning gjorts av de påträffade lämningarna. Fasindelningen representerar i själva verket mer eller mindre välvgränsade tidsperioder där aktivitet har kunnat beläggas inom området. Fasindelningen är, som anges i rubriken ovan, en tolkning som slutligen leder fram till en syntes kring fornlämningarnas del av ett övergripande bosättningsmönster och av boplatsorganisationens struktur i området.

Fas 1. Senneolitikum

De äldsta spåren av aktivitet som konstaterats inom undersökningsområdet är en grav i form av en rund fylld stensättning (se fig. 32). I botten på graven framkom ett sotigt lager med träkol som ¹⁴C-daterats till senneolitikum. I anläggningen påträffades inga ben eller gravgävor. I och i anslutning till graven fanns ett antal stolphål som kan ha ingått i en träkonstruktion placerad över graven.

Fas 2. Yngre Bronsålder – äldre förromersk järnålder

Under fas 2 anläggs två gravar inom området. Den norra graven var en fyrsidig fylld stensättning och den södra en flatmarksgrav. Gravarna låg på ett avstånd av 60 meter från varandra. De har daterats med hjälp av ¹⁴C till perioden yngre bronsålder – äldre förromersk järnålder.

Två av områdets långhus hör till fasen (hus 1 & 5). Hus 1 har daterats utifrån typologiska grunder, medan hus 5 hade en centralt placerad härd med träkol som ¹⁴C-daterats till 380 – 200 f. Kr. Hus 1 låg strax öster om flatmarksgraven och

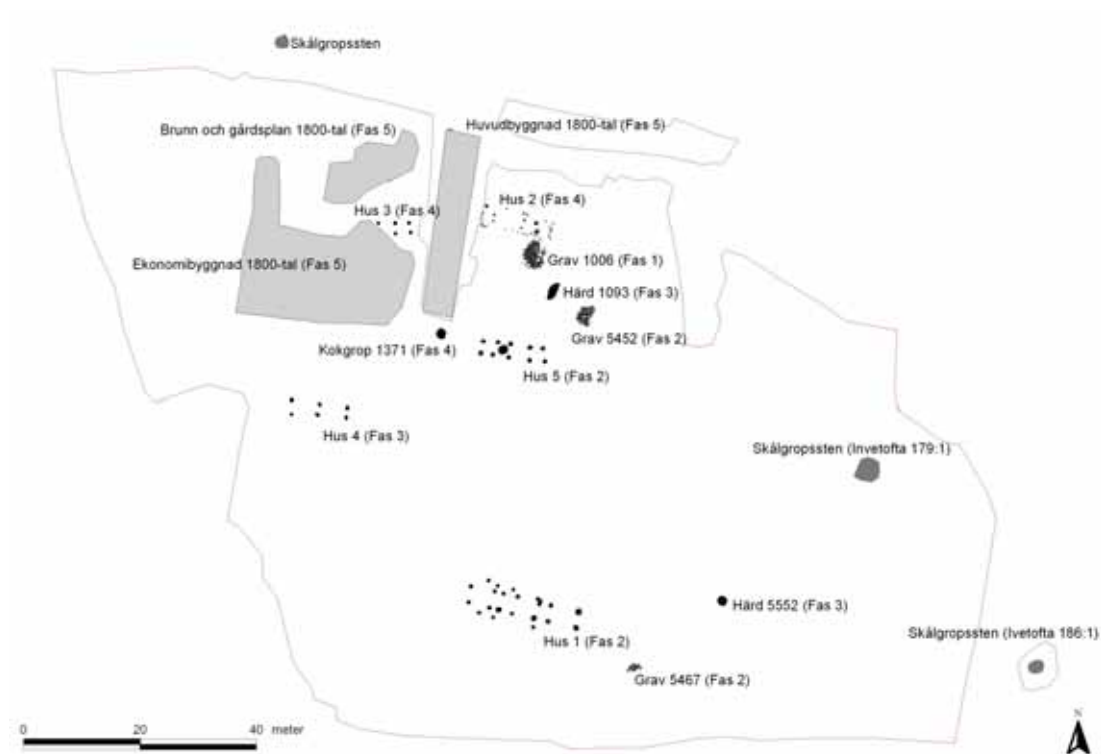

Fig. 32. Planritning över arkeologiska objekt beskrivna i fasindelningen samt skålgropsstenarna.

hus 5 öster om den firsidiga fyllda stensättningen. Hus och grav behöver nödvändigtvis inte ha existerat samtidigt, men det är dock möjligt att det funnits en medveten koppling mellan dessa fornlämningar. Tillika är det tänkbart att det legat två gårdar på platsen samtidigt, men antagligen representerar de två olika generationer av en ensamgård som flyttats ett femtiotal meter.

Fas 3. Yngre förromersk järnålder – äldre romersk järnålder

Fas 3 representeras av ett långhus (hus 4). Huset låg i den västra delen av undersökningsområdet och bestod av tre takbärande stolphålspar. En datering av huset baserad på de takbärande stolparnas bockbredd ger tidsspannet yngre förromersk järnålder – äldre romersk järnålder (ca 150 – 150 f. Kr).

Förutom hus 4 finns det en ¹⁴C-datering från en härd som talar för aktiviteter under yngre förromersk järnålder. Ytterligare en härd i området anger en datering till fas 3. I en härd påträffades ca 500 keramikskärvor/fragment tillhörande minst två kärl. En av mynningsskärvorna hade en fasetterad utformning, vilken typologiskt dateras till yngre förromersk järnålder – äldre romersk järnålder.

Fas 4. Yngre romersk järnålder – folkvandringstid

Fas 4 omfattar två långhus, hus 2 och 3, som låg i den norra delen av undersökningsområdet. Hus 2 var det mest välbevarade huset som påträffades vid undersökningen. Ett tiotal meter väster om hus 2 låg hus 3. Husen skiljs åt av en hus-

grund från ett 1800-talshus (se nedan "Fas 5"). Hus 2 betraktas som ett mindre hus med en storlek på 12,5 m längt och 3,5 m brett. Den fulla längden på hus 3 kunde inte avgöras eftersom det störts av den ovan nämnda 1800-talsgården. En hypotes är att dessa hus ingått i en gårdsenhet med ett större och ett mindre hus.

En intressant aspekt med hus 2 är att det i sin sydöstra del delvis överlappar grav 1006, som är närmare 2500 år äldre än huset. Gravens stenpackning var välvd och stack upp i matjordslagret. Även om gravens stenpackning inte stack upp ovan markytan vid byggandet av huset, bör det ha funnits en mindre förhöjning på platsen invid huset. Det är emellertid fängslande att som arkeolog spekulera kring huruvida graven varit känd för husets invånare eller inte, och i sin tur hur detta kan ha påverkat de boendes uppfattning om platsen.

Från fas 4 finns även en härd och en kokgrop. I kokgropen, som låg ett tiotal meter söder om husen 2 och 3, påträffades en keramikskärva daterad till romersk järnålder och en pyramidformad vävtyngd daterad till perioden romersk järnålder – folkvandringstid.

Fas 5. Sent 1800 – 1970 tal

I den norra delen av undersökningsområdet fanns rester efter en gård i form av grundmurar till bostadshuset med en tillhörande kallmurad brunn och en trädgård med fruktträd. Trädgården omslöts av stenmurar som även kringgärdade de södra och västra delarna av undersökningsområdet. Strax väster om gården fanns ett par större nedgrävningar i marken och stenlagda ytor som varit delar av ekonomibyggnader. Gården härrör troligen från senare delen av 1800-talet. Även de röjningsrösen som fanns invid de större stenblocken härstammar troligen från tiden då gården var i bruk.

Bosättningsmönster och boplatsorganisationens struktur i området

De äldsta spår som konstaterats inom undersökningsområdet var en till senneolitikum daterad, rund fylld stensättning med spår av en överbyggnad av trä. Senneolitikum är en period med ett mycket varierat gravskick. Under perioden uppförs en ny stenkammargrav, hållkistan, men samtidigt fortsätter man att använda de äldre megalitgravarnas gravrum för nya begravingar (Artursson & Björk 2007 s. 306). Det förekommer flera olika typer av sten- och träkammargravar. Flertalet begravingar har gjorts i flatmarksgravar som markerats med en mindre hög eller stensättning och det förekommer även olika träkonstruktioner vid gravarna (a.a.). På Kristianstadsslätten finns det flera exempel på hållkistor och sekundärbegravingar i megalitgravar och på båtgravsliknande konstruktioner och sk. "dödshus" med flera gravlagda individer (Järbe 1950 eller 1951; Lilja 1994; Artursson & Björk 2007). Det ligger däremot inga hållkistor i direkt anslutning till den nu undersökta boplatsen. Närmaste hållkista anträffas ca 1,5 kilometer nordväst om platsen (Ivetofta 18:1). Ej heller finns det spår av senneolitiska bosättningar inom

undersökningsområdet eller i dess närområde. Över huvud taget finns det få undersökta boplatser daterade till senneolitikum på Kristianstadsslätten (Artursson & Björk 2007). En av de boplatser som undersökts är Snårarp söder om Kristianstad, där fyra långhus från perioden påträffades (Edring 2004). Kunskapen om bosättningsmönstret under senneolitikum i nordöstra Skåne är emellertid ännu mycket begränsad.

Under yngre bronsålder anläggs en stensättning och en flatmarksgrav inom undersökningsområdet. De tidigare kända gravarna från yngre bronsålder i Bromöllaområdet ligger främst i anslutning till Ivösjön, ett par kilometer norr om de nu aktuella gravarna (Björk 2007 s. 30 fig. 2). Koncentrationer med gravar finns även vid Nymölla, i Skräbeåns närområde och strax norr om Valjeviken (a.a.). Utbredningen av de yngre bronsåldersgravarna visar att dessa främst anlagts i samma områden som den äldre bronsålderns gravhögar, men att det även förekommer en nyetablering av regelrätta gravfält under perioden (Arcini 2007; Björk 2007). De nu undersökta gravarna har troligen inte ingått i ett gravfält, utan de bör snarare betraktas som enstaka begravningar i anslutning till själva bosättningen.

Två av de påträffade långhusen hör till perioden yngre bronsålder – äldre förromersk järnålder. Aktiviteter från perioden har tidigare konstaterats vid en arkeologisk undersökning inom fastigheten Bromölla 12:19, ca 500 meter väster om aktuell undersökning (Björk 2006). Vid denna undersökning hittades ett antal anläggningar som tolkades som tillfälliga aktiviteter med anknytning till någon närliggande boplatz (a.a.). På platsen framkom även lämningar efter järnhantering i form av fyra ugnar. Ugnarna har ¹⁴C-daterats till äldre romersk järnålder. Den snäva dateringen talar för en kortvarig och småskalig produktion, kanske rör det sig bara om någon eller några säsongers produktion för en eller ett par gårdar i trakten (Björk 2006). Det är fullt rimligt att anta ett samband mellan denna produktion och bebyggelsen inom Bromölla 11:98. Ett samband kan även finnas med den bosättning med tolv hus med datering till förromersk – romersk järnålder, som undersökts 1998 inom fastigheten Åby 23:1, ca 400 meter söder om här aktuellt undersökningsområde (Stark 2000).

De senaste årens undersökningar inför utbyggnaden av väg E22 har resulterat i en sammanställning om perioden yngre bronsålder – förromersk järnålder i Villands härad (Artursson & Björk 2007). Inom Villands härad har det undersökts 22 boplatser daterade till yngre bronsålder och/eller förromersk järnålder (Björk 2007 s. 36). I Björks och Arturssons artiklar diskuteras begrepp som ensamgårdar och byliknande strukturer (Artursson 2005 s. 147; Björk 2007 s. 43). De båda husen som undersökts inom Bromölla 11:98 skulle kunna tolkas som två ensamgårdar som avlöser varandra. Ensamgården var, enligt deras definition, en självständig brukningsenhet utan direkt samröre vare sig rumsligt eller organisatoriskt med kringliggande bebyggelse (Artursson 2005 s.148 ff.; Björk 2007 s. 43). Ett

samband mellan bebyggelsen på Bromölla 11:98 med de tidigare undersökta lämningarna efter järnhantering på Bromölla 12:19 (Ivetofta 199/297) och med boplatsen på Åby 23:1 (Ivetofta 189:1) är svårt att säkert fastställa. Dessa boplatser kan ha existerat samtidigt och det är i så fall högst troligt att man samarbetat kring vissa aktiviteter som t.ex. järnhantering, boskapskötsel m.m. Det är, som jag ser det, inte självklart att ensamgårdar var helt autonoma enheter, utan att flera ensamgårdar kan mycket väl ha samarbetat inom en rad olika områden.

Minst tre av husen som undersöktes på boplatsen på Åby 23:1 (Ivetofta 189:1) daterades till yngre romersk järnålder. Inom Bromölla 11:98 har två långhus typologiskt daterats till perioden yngre romersk järnålder – folkvandringstid. De båda husen kan ha ingått i en gårdsenhet med ett större och ett mindre hus. Även i detta fall kan vi tala om en ensamgård (se ovan).

Den sista fasen som tas upp i fasindelningen ovan representeras av en gård från senare delen av 1800-tal. Några mer ingående studier av källmaterial i form av historiskt kartmaterial har inte gjort i samband med denna rapport. En möjlighet är att gården kan ha etablerats på platsen i samband med laga skifte och flyttats ut i samband med de förändringar som sker i Åby by (jfr. Söderberg 2005 s. 13f.).

Slutsats kring resultat och frågeställning

Hur motsvarar resultaten från den arkeologiska undersökningen det uppställda syftet inför undersökningen? Vi har undersökt boplatsen karaktär och konstaterat att platsen nyttjats under en lång tid för såväl bosättning som begravingar. Vi har identifierat ett antal gårdslägen (fem långhus) och mycket talar för att det rör sig om små gårdsenheter, ensamgårdar, som avlöst varandra. Därtill har tre gravar totalundersökts inom området. Vi har inte funnit spår efter en specialiserad verksamhet som t.ex. järnframställning och vi kan således inte direkt relatera platsen till järnframställningsplatserna närmare Skråbeån och Ivösjön. De samtida gårdslämningarna gör dock att det är rimligt att anta att en koppling funnits.

Vid undersökningen undersöktes områdena närmast de kända skålgropsstenarna, för att söka spår efter aktiviteter av rituellt karaktär. Inga lämningar som kunde relateras till skålgropsblocken påträffades, men de tre påträffade gravarna talar för att området även haft en rituell betydelse som inte kan skiljas åt från boplatsen. Dateringsmässigt spänner gravarna över en period om mer än 1500 år, vilket talar för någon form av kontinuitet i platsens funktion. Platsen har funnits i människornas medvetande under lång tid och kunskapen eller snarare traditioner kring platsen har förts vidare från generation till generation (jfr. Edring 2005 s. 44 ff.). Slutligen har vi relaterat platsen till övergripande bosättningsmönster och boplatsoorganisationens struktur i området under de olika identifierade perioderna. Här varierar kunskapsläget väldigt beroende på vilken tidsperiod som studeras. Utifrån undersökta lämningar anser vi dock att resultaten tillfört mycket ny kun-

skap om området och ger en fördjupad bild av områdets bebyggelseutveckling. En djupare diskussion kring området planeras, i enlighet med länsstyrelsens beslut, i artikelform.

Kristianstad & 2008-11-28

Anders Edring

Referenser

- Andersson, T. & Söderberg, B. 1997. Väg 2083, Skåne, Ivetofta socken, Bromölla kommun. Arkeologisk utredning steg 2. *UV-syd rapport 1997:84*. Lund.
- Arcini, C. 2007. Elden utplånar inte allt. Brandgravar och bålplatser vid Gualöv. I: Artursson, M. (red). *Vägar till Vätland. En bronsåldersbygd i nordöstra Skåne 2300-500 f. Kr.* Regionmuseet Kristianstad & Riksantikvarieämbetet. Lund.
- Artursson, M.. 2005. Gårds- och bebyggelsestruktur. I: Lagerås, P. & Strömberg, B. (red.) *Bronsåldersbygd 2300 – 500 f. Kr.* Skånska spår – arkeologi längs Västkustbanan. Riksantikvarieämbetet. Stockholm.
- Artursson, M. 2007. Byggnadstraditionen i Vätland. Långhus från senneolitikum och bronsålder. I: Artursson, M. (red). *Vägar till Vätland. En bronsåldersbygd i nordöstra Skåne 2300-500 f. Kr.* Regionmuseet Kristianstad & Riksantikvarieämbetet. Lund.
- Artursson, M. & Björk, T. 2007. Vätland – ett vattenrike. Tankar kring en bronsåldersbygd 2300-500 f. Kr. I: Artursson, M. (red). *Vägar till Vätland. En bronsåldersbygd i nordöstra Skåne 2300-500 f. Kr.* Regionmuseet Kristianstad & Riksantikvarieämbetet. Lund.
- Bergensträhle, I. 2000. Skärvsten och järnugnar i Bromölla. Arkeologisk undersökning. *UV-syd Rapport 2000:56*. Lund.
- Björk, T. 2005. Boplatsen mitt emellan. Arkeologisk förundersökning 2004. *Regionmuseet Kristianstad. Rapport 2005:2*. Kristianstad.
- Björk, T. 2006. Järnugnar vid Skräbeå. Arkeologisk undersökning 2004. *Regionmuseet Kristianstad. Rapport 2006:48*. Kristianstad.
- Björk, T. 2007. Kring förfädernas bopålar. Om bronsålderns och den äldre järnålderns bosättningar i Vätland. I: Artursson, M. (red). *Vägar till Vätland. En bronsåldersbygd i nordöstra Skåne 2300-500 f. Kr.* Regionmuseet Kristianstad & Riksantikvarieämbetet. Lund.
- Björk, T. Hanlon, C & Nilsson, B. 2003. Årup. Boplats- och bebyggelse lämningar från senpaleolitikum, tidigmesolitikum och yngre bronsålder. Skåne, Ivetofta socken, väg E22 Gualöv-Bromölla, Årup 1:1. *Regionmuseet Kristianstad/Landsantikvarien i Skåne. Rapport 2003:35. Riksantikvarieämbetet UV-syd. Rapport 2003:6*. Lund.

Carlie, A. 1994. *På arkeologins bakgård. En bebyggelsearkeologisk undersökning i norra Skånes inland baserad på synliga gravar.* Acta Archaeologica Lundensia. Series in 8°. No. 22. Stockholm.

Carlie, A. Friman, B. & Strömberg, B. 2007. Gyllins Trädgård. Område A, D och E. Husie socken i Malmö stad, Skåne län. *Malmö kulturmiljö. Enheten för arkeologi. Rapport 2007:061. Riksantikvarieämbetet. Avdelningen för arkeologiska undersökningar, UV-syd. Rapport 2007:31.*

Edring, A. 2004. Snårarp – en boplats från yngre bronsålder/förromersk järnålder. *Regionmuseet Kristianstad/Landsantikvarien i Skåne. Rapport 2004:1.* Kristianstad.

Edring, A. 2005. *Berget i backens skugga. Det sociala landskapet på Kristianstadsslätten under tidig- och mellanneolitikum.* University of Lund, Institute of Archaeology. Report Series No. 94. Kristianstad.

Helgesson, B. 2003. Bromölla 12:19 m. fl. Översiktlig arkeologisk utredning steg 1. 2002. *Regionmuseet Kristianstad. Rapport 2003:9.* Kristianstad.

Hellerström, S. 2002. En utmarks förhistoria. Den historiska utmarken öster om Bromölla i ett långtidsperspektiv. *Carlie, A. (red.) Skånska regioner. Tusen år av kultur och samhälle i förändring.* Riksantikvarieämbetet Arkeologiska undersökningar Skrifter No 40. Malmö.

Järbe, B. 1950. An inhumation burial from the Stone Cist Period at Kiaby. *MLUHM 1950.*

Lilja, H. 1994. Fornlämning 163. Fjälkinge 2:3, Fjälkinge sn, Skåne. Arkeologisk undersökning 1993. *Kristianstads läns museum. Rapport 1994:12.* Kristianstad.

Lilja, H. 2007. Härlövs industriområde – boplatsslämningar och grav. Utredningar, förundersökningar och slutundersökning 1999-2005. *Regionmuseet Kristianstad. Rapport 2007:10.* Kristianstad.

Melin, K-M. 2003. Trattbägarfolk vid Skräbeån. Arkeologisk för- och slutundersökning 2001. *Regionmuseet Kristianstad. Rapport 2003:113.* Kristianstad.

Nord, J & Sarnäs, A. 2005. Öresundsförbindelsen. Lockarp 7D-E. Rapport över arkeologisk slutundersökning. *Malmö Kulturmiljö. Rapport nr 18.* Malmö.

Stark, K. 2000. E22 Bromölla. Gårdsslämningar från äldre järnålder. Arkeologisk undersökning. *UV-syd Rapport 2000:4.* Lund.

Stjernquist, B. 1951. *Vä under järnåldern.* Kungliga Humanistiska Vetenskapssamfundet i Lund, XLVII. Lund.

Söderberg, B. 2005. Undersökningar i Åby. By och bosättningar i Bromöllabygden. *UV-syd rapport 2005:30*. Lund.

Wickberg, Y. 2004. Mellan gamla och nya väg E22. Bromölla 12:19. Arkeologisk utredning steg 2. 2003. *Regionmuseet Kristianstad. Rapport 2004:22*. Kristianstad.

Muntliga källor

Tony Björk

Bertil Helgesson

Helene Wilhelmson

Administrativa och tekniska uppgifter

Fastighet: Bromölla 11:98
Socken/socken nr: Ivetofta socken/1071
Kommun: Bromölla
RAÄ nr: 179, 186 & 201
Ekonomisk karta: 3E 3d
Lst dnr: 431-8757-08
Regionmuseet dnr: K12.20-61-08
Typ av undersökning: slutundersökning
Fälttid i timmar: 480 timmar
Tidpunkt för fältarbete: 2008-05-07 – 2008-06-05
Undersökt yta: 12 400 m²
Inmätning: GPS (Nätverks RTK) & Totalstaion
Koordinatsystem: RT 90 2,5 gon väst
Intrasisprojekt: RK6108SU
Kostnadsansvarig: Bromölla kommun
Kostnad exkl. moms: 698 400 kr
Projektledare: Anders Edring
Arkeologisk personal: Anders Edring, Thomas Linderoth & Lars Salminen
Rapport: Anders Edring & Thomas Linderoth
Fyndregistrering: Thomas Linderoth

Dokumentationsmaterial: Intrasisprojekt, digitalfoton, kontextblanketter & sektionssritningar

¹⁴C analyser: Center for Applied Isotope Studies University of Georgia samt Kvartärgeologiska avdelningen i Lund. Laboratoriet för ¹⁴C-datering
Vedanatomisk analys: Hans Linderson på Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi vid Lunds Universitet.
Osteologisk analys: Helene Wilhelmson

Dokumentationsmaterialet förvaras på Regionmuseet/Landsantikvarien i Skåne. Fyndmaterialet är fördelat till Lunds Universitet Historiska Museum: LUHM nr: 31 868

Bilaga 1. Anläggningslista

Id	Typ	Undersökt	Und.metod	Fyllning	Fyll.mat
202	Sten				
212	Sten				
222	Sten				
232	Sten				
240	Stolphål				
246	Stolphål				
252	Stolphål				
259	Grop				
269	Grop				
277	Grop				
291	Grop				
306	Grop				
326	Stolphål				
332	Stolphål				
341	Stolphål				
347	Grop				
356	Grop				
365	Grop				
378	Grop				
390	Stolphål				
398	Stolphål				
404	Stolphål				
410	Stolphål				
417	Grop				
426	Grop				
440	Grop				
447	Grop				
456	Grop				
466	Kokgrop	Ja	Skårslev	Gråsvart	morän
477	Grop				
487	Grop				
504	Stolphål				
510	Grop				
517	Grop				
528	Grop				
537	Stolphål				
543	Grop				
554	Grop				
565	Stolphål				
570	Stolphål				
576	Stolphål				
581	Stolphål				
587	Stolphål				
593	Grop				
603	Grop				
612	Stolphål				

618	Stolphål				
625	Grop				
633	Stolphål				
639	Stolphål				
645	Stolphål				
652	Stolphål				
660	Grop				
669	Grop	Ja	Skårslev	Brungrå	siltig sand
680	Grop				
692	Stolphål				
699	Stolphål				
706	Stolphål				
714	Stolphål				
720	Stolphål				
726	Stolphål				
732	Stolphål				
739	Grop				
750	Grop				
758	Härd	Ja	Skårslev	Sotig	morän
768	Stolphål				
775	Stolphål				
781	Grop				
790	Stolphål				
796	Stolphål				
804	Grop				
814	Grop				
822	Stolphål				
829	Stolphål				
835	Stolphål				
843	Stolphål				
849	Stolphål				
856	Stolphål				
862	Stolphål				
869	Stolphål				
876	Stolphål				
882	Stolphål				
888	Stolphål				
896	Stolphål				
901	Stolphål				
906	Stolphål				
912	Stolphål				
919	Grop				
927	Stolphål				
934	Stolphål				
941	Grop				
950	Stolphål				
956	Stolphål				
963	Stolphål				
971	Stolphål				
978	Grop				

988	Grop				
999	Stolphål				
1006	Grav	Ja	Skårslev	Sten och 2 kulturlager	siltig sand
1093	Härd	Ja	Skårslev	Mörk sotblandad med skärvsten	morän
1110	Kokgrop	Ja	Skårslev	Gråsvart ngt sotig mkt sten	morän
1122	Stolphål				
1128	Stolphål				
1134	Stolphål				
1141	Stolphål				
1148	Stolphål				
1154	Stolphål				
1161	Stolphål				
1168	Härd	Ja	Skårslev	Sotig	morän
1179	Grop				
1188	Stolphål				
1194	Stolphål				
1201	Stolphål				
1209	Stolphål				
1216	Stolphål				
1224	Stolphål				
1231	Stolphål				
1240	Stolphål				
1247	Stolphål				
1254	Stolphål				
1261	Stolphål				
1267	Stolphål				
1275	Stolphål				
1282	Stolphål				
1289	Stolphål				
1297	Stolphål				
1305	Stolphål				
1311	Stolphål				
1318	Stolphål				
1326	Stolphål				
1333	Stolphål				
1341	Stolphål				
1348	Stolphål				
1356	Stolphål				
1363	Stolphål				
1371	Kokgrop	Ja	Skårslev	Brun med skörbränd sten	morän
1385	Härd	Ja	Skårslev	Gråbrun med skörbränd sten	siltig sand
1398	Härd	Ja	Skårslev	Gråbrun	morän
1411	Stolphål				
1417	Stolphål				
1425	Kokgrop	Ja	Skårslev	Sotig	morän
1438	Stolphål				
1445	Stolphål				
1451	Stolphål				
1458	Härd	Ja	Skårslev	Svartgrå, skörbränd sten	Sand
1471	Stolphål				

1480	Stolphål				
1488	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	morän
1497	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun, lite sten i ytan	morän
1506	Grop				
1516	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	morän
1525	Stolphål				
1531	Stolphål				
1539	Stolphål				
1546	Stolphål				
1555	Stolphål				
1562	Stolphål				
1570	Stolphål				
1578	Stolphål				
1586	Stolphål				
1595	Grop				
1609	Grop				
1624	Härd	Ja	Skårslev	Sotig med sten	morän
1638	Grop				
1648	Grop				
1662	Grop				
1672	Grop				
1682	Störning				
1693	Störning				
1705	Störning				
1717	Grop				
1726	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun, ngt flammig	siltig sand
1734	Utgår	Ja			
1742	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun, enstaka sten	siltig sand
1751	Stolphål				
1759	Grop				
1770	Grop				
1779	Grop				
1794	Grop				
1803	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun, enstaka sten	siltig sand
1811	Utgår	Ja			
1818	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun, enstaka stenar	siltig sand
1825	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun, enstaka stenar	siltig sand
1832	Utgår	Ja			
1840	Grop	Ja	Skårslev	Gråbrun, enstaka stenar	siltig sand
1848	Utgår	Ja			
1857	Grop				
1866	Grop	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
1882	Grop				
1895	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
1903	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
1912	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
1922	Grop	Ja	Skårslev	Gråbrun mot botten flammig	siltig sand
1937	Grop	Ja	Skårslev	Gråbrun, enstaka stenat	siltig sand
1950	Grop				
1965	Grop				

1992	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
2002	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
2010	Stolphål				
2019	St-rning				
2029	Grop				
2040	Grop	Ja	Skårslev	Brungrå, lerig	morän
2060	Stolphål				
2067	Stolphål				
2076	Grop				
2088	Stolphål				
2097	Grop				
2106	Stolphål				
2115	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	morän
2123	Stolphål				
2130	Stolphål				
2138	Stolphål				
2146	Grop				
2157	Stolphål				
2165	Stolphål				
2175	Grop				
2187	Stolphål				
2196	Stolphål				
2205	Grop				
2228	Grop				
2245	Grop				
2261	Kokgrop	Ja	Skårslev	Enstaka skörbränd sten	morän
2274	Härd	Ja	Skårslev	Grå, enstaka stenar	morän
2290	Stolphål				
2298	Grop				
2312	Grop				
2326	Grop				
2338	Härd				
2351	Stolphål				
2360	Stolphål				
2369	Stolphål				
2378	Grop				
2391	Grop	Ja	Skårslev	Gråbrun med sten	morän
2410	Grop				
2422	Grop				
2432	Kokgrop	Ja	Skårslev	Gråsvart med mycket sten	morän
2444	Grop				
2456	Grop				
2469	Härd				
2478	Härd				
2489	Härd				
2497	Grop				
2516	Grop				
2530	Stolphål				
2538	Stolphål				
2546	Grop				

2558	Grop				
2567	Kokgrop	Ja	Skärslev	Gråsvart, skörbränd sten	morän
2577	Härd	Ja	Skärslev	Gråbrun, skörbränd sten	Sand
2592	Härd	Ja	Skärslev	Gråbrun, enstaka skörbr sten	Sand
2601	Grop	Ja	Skärslev	Brun, ngt flammig och ngt grå	Sand
2612	Grop				
2620	Grop				
2629	Stolphål				
2637	Stolphål				
2647	Härd	Ja	Skärslev	Gråsvart, ngn skörbränd sten	Sand
2661	Härd	Ja	Skärslev	Mörkgrå, en del skörbr sten	Sand
2678	Stolphål	Ja	Skärslev	Mörk brungrå, inslag av sten	Sand
2688	Härd	Ja	Skärslev	Gråbrun	Sand
2698	Grop	Ja	Skärslev	Ljus brungrå, inslag av lera	Sand
2708	Grop				
2719	Härd	Ja	Skärslev	Brungrå	Sand
2730	Härd	Ja	Skärslev	Gråsvart, skörbränd sten	Sand
2743	Härd	Ja	Skärslev	Mörk, mkt skörbränd sten	morän
2759	Härd				
2770	Grop				
2782	Stolphål				
2791	Stolphål				
2799	Stolphål				
2807	Stolphål				
2814	Stolphål				
2822	Stolphål				
2830	Stolphål				
2838	Stolphål				
2846	Kokgrop	Ja	Skärslev	Gråsvart, skörbränd sten	morän
2859	Grop				
2870	Grop				
2882	Grop				
2891	Stolphål				
2900	Stolphål				
2908	Stolphål				
2917	Stolphål				
2923	Stolphål				
2929	Grop				
2946	Grop				
2955	Stolphål				
2964	Stolphål				
2973	Stolphål				
2981	Stolphål				
2988	Stolphål				
2997	Grop				
3008	Grop				
3018	Härd				
3028	Stolphål				
3036	Stolphål				
3043	Stolphål				

3049	Stolphål				
3057	Grop				
3072	Grop				
3086	Grop				
3096	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun, sten i anläggningen	
3105	Stolphål				
3113	Stolphål				
3121	Stolphål				
3129	Stolphål				
3137	Stolphål				
3143	Grop				
3158	Grop				
3172	Grop				
3182	Stolphål				
3190	Stolphål				
3199	Stolphål				
3206	Stolphål				
3213	Stolphål				
3219	Stolphål				
3228	Stolphål				
3237	Stolphål				
3244	Stolphål				
3253	Stolphål				
3261	Stolphål				
3270	Stolphål				
3279	Stolphål				
3286	Stolphål				
3293	Stolphål				
3301	Stolphål				
3309	Stolphål				
3316	Stolphål				
3322	Stolphål				
3328	Stolphål				
3337	Stolphål				
3347	Stolphål				
3355	Stolphål				
3362	Stolphål				
3372	Stolphål				
3379	Stolphål				
3386	Grop				
3397	Grop				
3407	Grop				
3422	Grop				
3432	Stolphål				
3439	Grop				
3450	Grop				
3460	Stolphål				
3468	Stolphål				
3476	Stolphål				
3486	Stolphål				

3494	Stolphål				
3501	Stolphål				
3511	Stolphål				
3518	Stolphål				
3526	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
3534	Stolphål	Ja	Skårslev	Mörk Gråbrun	siltig sand
3541	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
3549	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
3556	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
3563	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
3570	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
3577	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
3583	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
3590	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
3597	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
3603	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
3610	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
3616	Stolphål				
3625	Hård	Ja	Skårslev	Svartgrå	morän
3637	Grop	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
3646	Grop				
3656	Stolphål				
3664	Stolphål				
3672	Stolphål				
3678	Stolphål				
3686	Stolphål				
3695	Stolphål				
3705	Stolphål				
3712	Stolphål				
3719	Stolphål				
3727	Stolphål				
3735	Stolphål				
3743	Stolphål				
3750	Stolphål				
3758	Grop				
3771	Grop				
3781	Grop				
3792	Grop				
3807	Stolphål				
3816	Stolphål				
3822	Stolphål				
3830	Stolphål				
3837	Grop				
3850	Grop				
3860	Grop				
3876	Grop				
3888	Grop	Ja	Skårslev	Brungrå	morän
3898	Grop				
3908	Grop				
3930	Grop				

3942	Stolphål				
3949	Stolphål				
3957	Stolphål				
3966	Stolphål				
3973	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	morän
3981	Stolphål				
3988	Stolphål				
3995	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	morän
4003	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	morän
4010	Stolphål				
4021	Stolphål				
4031	Stolphål				
4040	Stolphål				
4046	Stolphål				
4052	Grop				
4062	Grop				
4077	Härd	Ja	Skårslev	Gråsvart	morän
4089	Stolphål				
4096	Grop				
4108	Grop				
4120	Stolphål				
4130	Stolphål				
4138	Stolphål				
4145	Stolphål				
4155	Stolphål				
4165	Stolphål				
4174	Stolphål				
4181	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	morän
4189	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	morän
4197	Grop				
4209	Grop				
4222	Grop				
4231	Grop				
4242	Grop				
4253	Grop				
4265	Grop				
4286	Stolphål				
4295	Stolphål				
4302	Stolphål				
4311	Stolphål				
4319	Grop				
4331	Stolphål				
4339	Stolphål				
4349	Stolphål				
4358	Stolphål				
4365	Stolphål				
4371	Stolphål				
4381	Stolphål				
4390	Grop				
4402	Grop	Ja	Skårslev	Grå, lerig	morän

4418	Grop	Ja	Skärslev	Grå, lerig	morän
4434	Grop				
4453	Grop				
4465	Grop				
4476	Stolphål	Ja	Skärslev	Gråbrun	morän
4492	Stolphål				
4499	Stolphål				
4508	Stolphål				
4517	Stolphål				
4528	Stolphål				
4540	Stolphål				
4548	Grop				
4562	Stolphål				
4571	Grop	Ja	Skärslev	Gråbrun, enstaka stenar	morän
4590	Grop				
4601	Grop				
4611	Grop				
4630	Stolphål				
4638	Grop	Ja	Skärslev	Gråbrun. sten f:-rekommer	morän
4653	Grop				
4667	Härd	Ja	Skärslev	Gråbrun, skörbränd sten	Sand
4679	Stolphål				
4686	Grop	Ja	Skärslev	Gråbrun, enstaka stenar	morän
4706	Grop	Ja	Skärslev	Gråbrun, enstaka stenar	morän
4721	Grop				
4736	Grop	Ja	Skärslev	Brungrå	morän
4747	Kokgrop				
4759	Stolphål				
4768	Stolphål				
4778	Grop				
4789	Grop	Ja	Skärslev	Gråbrun, enstaka stenar	morän
4805	Grop	Ja	Skärslev	Gråbrun, enstaka stenar	morän
4818	Grop				
4830	Grop				
4847	Grop				
4866	Grop				
4882	Grop				
4894	Stolphål	Ja	Skärslev	Gråbrun	morän
4905	Grop				
4915	Stolphål	Ja	Skärslev	Gråbrun	morän
4924	Stolphål				
4932	Stolphål				
4939	Stolphål	Ja	Skärslev	Brungrå	morän
4946	Stolphål	Ja	Skärslev	Brungrå	morän
4955	Stolphål				
4964	Stolphål				
4972	Stolphål				
4982	Stolphål				
4992	Grop				
5006	Grop				

5015	Grop				
5033	Stolphål				
5041	Stolphål				
5050	Stolphål				
5058	Stolphål				
5067	Stolphål				
5075	Grop				
5086	Grop				
5097	Grop				
5108	Stolphål				
5117	Stolphål				
5126	Grop				
5137	Grop	Ja	Skårslev	Svagt Gråbrun	siltig sand
5153	Grop				
5164	Grop				
5174	Kokgrop	Ja	Skårslev	Brungrå med mycket sten	morän
5186	Grop				
5196	Grop				
5207	Grop				
5216	Grop				
5228	Stolphål				
5236	Stolphål				
5243	Stolphål				
5252	Härd	Ja	Skårslev	Gråbrun, skörbränd sten	Sand
5264	Stolphål				
5271	Stolphål				
5281	Stolphål				
5288	Grop				
5299	Härd	Ja	Skårslev	Gråbrun, enstaka sten	Sand
5312	Härd	Ja	Skårslev	Gråbrun, ngt lerig	Sand
5324	Härd	Ja	Skårslev	Gråbrun	morän
5334	Härd	Ja	Skårslev	Gråbrun, enstaka skörbr sten	Sand
5346	Härd	Ja	Skårslev	Brungrå, stråk av sot	Sand
5360	Härd				
5369	Stolphål				
5377	Stolphål				
5387	Stolphål				
5396	Stolphål				
5403	Stolphål				
5410	Grop				
5421	Grop				
5430	Grop				
5442	Härd	Ja	Skårslev	Gråbrun	morän
5452	Grav	Ja	Skårslev	Stenpackning, humös	morän
5467	Grav	Ja	Skårslev	Brungrå	morän
5509	Härd				
5519	Härd	Ja	Skårslev	Gråbrun	Sand
5532	Härd				
5542	Härd	Ja	Skårslev	Gråbrun, flammig	Sand
5552	Härd	Ja	Skårslev	Gråsvart, mkt skörbränd sten	

5564	Stolphål				
5572	Stolphål				
5579	Grop				
5596	Stolphål				
5604	Grop	Ja	Skärslev	Brun, rikligt med sten	morän
5617	Hård				
5629	Hård	Ja	Skärslev	Brungrå	morän
5642	Stolphål				
5652	Grop				
5669	Hård	Ja	Skärslev	Brungrå/brun, skörbränd sten	morän
5687	Stolphål				
5695	Grop				
5713	Hård	Ja	Skärslev	Gråbrun, skörbränd sten	Sand
5725	Grop				
5741	Stolphål				
5748	Stolphål				
5756	Stolphål				
5765	Stolphål				
5774	Stolphål				
5782	Grop				
5794	Stolphål				
5801	Stolphål				
5810	Grop				
5822	Hård				
5852	Stolphål				
5861	Grop				
5872	Grop				
5887	Grop				
5897	Grop				
5910	Grop				
5919	Hård				
5933	Hård				
5943	Stolphål				
5950	Stolphål				
5957	Grop				
5968	Hård	Ja	Skärslev	Gråbrun, skörbr sten, sotlager	morän
5982	Grop				
5995	Grop				
6011	Grop				
6025	Grop				
6035	Stolphål				
6045	Grop				
6058	Hård				
6068	Hård				
6081	Hård				
6092	Grop				
6109	Stolphål				
6119	Grop				
6145	Hård				
6158	Grop				

6172	Stolphål				
6181	Hård				
6191	Hård				
6204	Hård				
6216	Stolphål				
6222	Stolphål				
6232	Stolphål				
6240	Stolphål				
6247	Stolphål				
6255	Stolphål				
6265	Kokgrop	Ja	Skårslev	Gråbrun, större stenar	siltig sand
6277	Grop				
6285	Hård				
6301	Stolphål				
6311	Grop				
6321	Stolphål				
6330	Stolphål				
6338	Stolphål				
6346	Stolphål				
6354	Grop				
6368	Grop				
6382	Hård				
6392	Hård				
6405	Hård	Ja	Skårslev	Gråbrun	morän
6414	Stolphål				
6422	Stolphål				
6432	Stolphål				
6444	Grop				
6457	Stolphål				
6571	Stolphål				
6579	Hård				
6590	Störning				
6617	Störning				
7438	Odlingsröse				
7595	Utgår				
7603	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun, enstaka stenar	siltig sand
7776	Stolphål				
7785	Stolphål				
7805	Stolphål	Ja	Skårslev	Mörk Gråbrun	siltig sand
7818	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
7826	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
7834	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
7846	Kulturlager			Kraftig	
7934	Utgår				
7946	Kulturlager				
7983	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun, sten i anläggningen	morän
7992	Stolphål				
8002	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	morän
8011	Utgår	Ja	Skårslev		
8021	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	morän

8031	Stolphål				
8040	Stolphål				
8048	Stolphål				
8058	Stolphål				
8067	Stolphål				
8076	Stolphål				
8083	Stolphål				
8091	Stolphål				
8102	Grop				
8114	Hård				
8127	Stolphål				
8134	Hård				
8146	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	morän
8155	Stolphål				
8165	Stolphål				
8174	Stolphål	Ja	Skårslev	Brungrå	morän
8188	Stolphål	Ja	Skårslev	Brungrå	morän
8199	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	morän
8209	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	morän
8223	Grop				
8243	Stolphål	Ja	Skårslev	Brungrå	morän
8256	Stolphål				
8265	Stolphål				
8273	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	morän
8280	Stolphål				
8288	Kulturlager	Ja	Skårslev		
8322	Kulturlager	Ja	Skårslev	Mörk Gråbrun	siltig sand
8358	Kulturlager	Ja	Skårslev	Gråbrun, flammig, kompakt	siltig sand
8462	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun, ngt flammig m botten	siltig sand
8474	Stolphål		Skårslev	Gråbrun, skörbränd sten	siltig sand
8487	Utgår	Ja			
8495	Grop	Ja	Skårslev	Gråbrun, mkt skärvig sten	siltig sand
8518	Stolphål	Ja	Skårslev	Mörk Gråbrun, mkt sten	siltig sand
8531	Stolphål	Ja	Skårslev	Brungrå	morän
8540	Stolphål	Ja	Skårslev	Mörk Gråbrun, mkt sten	Sand
8551	Stolphål	Ja	Skårslev	Mörk Gråbrun, mkt sten	siltig sand
8578	Kulturlager				
8615	Stolphål	Ja	Skårslev	BrunGrå	morän
8627		Ja	Skårslev		
8642		Ja	Skårslev		
8739	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun, ngt flammig	siltig sand
8748	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun, ngt flammig	siltig sand
8759	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun, ng flammig	siltig sand
8769	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun, flammig	siltig sand
8779	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun, ngt flammig	siltig sand
8787	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun, ngt flammig, sten	siltig sand
8800	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
8810	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
8821	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
8832	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand

8841	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
8849	Stolphål	Ja	Skårslev	Brungrå	morän
8861	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
8872	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	morän
8883	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun, lite sten i ytan	morän
8892	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
8903	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
8911	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
8920	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
8929	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
8938	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
8947	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
8958	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
8966	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
8974	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
8983	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
8994	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
9004	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
9012	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
9020	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
9028	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
9035	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
9042	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
9050	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
9060	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
9069	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
9077	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	siltig sand
9087	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	morän
9096	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	morän
9106	Utgår				
9117	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	morän
9127	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	morän
9136	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	morän
9145	Stolphål				
9153	Stolphål				
9163	Stolphål				
9172	Stolphål				
9181	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	morän
9190	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	morän
9198	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	morän
9208	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	morän
9216	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	morän
9226	Stolphål				
9235	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	morän
9244	Stolphål	Ja	Skårslev	Gråbrun	morän
9255	Störning				
9267	Störning				
9276	Stolphål				
300152	Stolphus	Ja	Skårslev		
300153	Stolphus	Ja			

300154	Stolphus				
300155	Stolphus				
300156	Stolphus				

Bilaga 2. Fyndlista

Fynd nr	Material	Sakord	Vikt	Antal	Anmärkning	Ark.obj	Fyndenh
1	Bränd lera	Vävtyngd	640	1	Pyramidformad vävtyngd	1371	
2	Keramik		198	16	Buk och bottenkårvor, förhistorisk	8551	
3	Keramik		2800	500	Mkt frag. buk- ,botten- och mynning. FRJÄ/RJÄ	1093	
4	Keramik		47	10	förhistorisk	4805	
5	Bränd lera		26	1		2846	
6	Keramik		2	1	mynning, förhistorisk		7800
7	Keramik		50	1	buk/botten, förhistorisk		1894
8	Keramik		20	1	Buk, förhistorisk		8319
9	Keramik		10	1	Buk, förhistorisk		7799
10	Keramik		9	3	Buk, förhistorisk	8578	
11	Keramik		4	9	Mkt fragmentariskt, förhistorisk	4418	
12	Keramik		3	1	Förhistorisk	2432	
13	Keramik		116	36	Buk och mynning. FRJÄ/RJÄ	1371	
14	Keramik		22	1	Buk		9086
15	Keramik		1	2	Förhistorisk		1092
16	Keramik		5	2	Buk, skuldra, förhistorisk, en neolitisk		8320
17	Keramik		3	2	Förhistorisk		1091
18	Keramik		8	1	Förhistorisk		8318
19	Keramik		2	1	Förhistorisk		7945
20	Keramik		6	1	Buk, förhistorisk	4915	
21	Keramik		2	1	Lösfynd i matjord, förhistorisk		
22	Keramik		12	5	Förhistorisk	4402	
23	Keramik		16	3	Buk, JÄ?	8578	
24	Keramik		2	3	Förhistorisk	4476	
25	Keramik		2	2	Förhistorisk	4706	
26	Keramik		3	1	Förhistorisk		8321
27	Keramik		6	1	Lösfynd, 2,5 m A5452, förhistorisk, JÄ?		
28	Keramik		27	4	Buk, botten, förhistorisk	5452	
29	Keramik		5	1	Förhistorisk		7944
30	Keramik		9	1	Förhistorisk	2846	
31	Keramik		15	1	Buk, förhistorisk		7978
32	Keramik		2	2	Pinnintryck?, neolitisk?	7805	
33	Keramik		18	2	Buk, förhistorisk	8518	
34	Keramik		6	4	Mkt fragmentarisk, förhistorisk		1090
35	Keramik		10	1	Buk, förhistorisk		7979
36	Keramik		13	1	Buk, förhistorisk		7798
37	Keramik		1	1	Förhistorisk		7980
38	Keramik		6	1	Förhistorisk		7981
39	Keramik		4	4	Förhistorisk		7977
40	Keramik		2	2	Förhistorisk	4571	
41	Keramik		6	1	Förhistorisk		6117
42	Keramik		8	1	Mynning, dekor SN		5136
43	Keramik		16	2	Förhistorisk	5137	
44	Keramik		5	1	Förhistorisk		8871
45	Keramik		18	2	Botten, förhistorisk		6118

46	Keramik		3	1	Förhistorisk	8849	
47	Bränd lera		1	1		7603	
48	Keramik		15	1	Förhistorisk	2601	
49	Keramik		1	1	Förhistorisk	5467	
50	Flinta		1090	59	I ytan på anläggningen	5467	
51	Flinta		250	32		5467	
52	Flinta	Mikrospän	1	1		5467	
53	Flinta	Avslag	10	1	Spånliknande		8571
54	Flinta	Avslag/avfall	1	1			8572
55	Flinta	Avslag	1	1	Ngt bränd		8573
56	Flinta	Avslag	1	1			8530
57	Flinta	Avslag/avfall	14	2			8317
58	Flinta	Avslag	2	1	Spånliknande, bruksretusch		1085
59	Flinta	Avslag	18	1		2391	
60	Fossil	Fossil	24	2	Vätteljus	5552	
61	Flinta	Spän	1	1	Avbrutet		7845
62	Flinta	Avslag	9	1	Retusch	8518	
63	Flinta	Avslag/avfall	4	1			1088
64	Flinta	Avslag	2	1		2432	
65	Flinta	Avslag	1	1			1084
66	Flinta	Avslag	2	2	1 bränd	8578	
67	Flinta	Avslag	5	2	1 med retusch	5452	
68	Flinta	Avslag/avfall	16	1	Möjligen del av kärna		8799
69	Flinta	Avslag/avfall	6	1		4706	
70	Flinta	Kniv	27	1			1083
71	Flinta	Avslag/avfall	10	1			8314
72	Flinta	Avslag	13	1	Bruksretusch	7834	
73	Flinta	Spän	1	1	Bruksretusch, avbrutet	7834	
74	Flinta	Avslag	1	0	Bruksretusch		1089
75	Flinta	Avslag/avfall	5	1	Ngt patinerad		7976
76	Flinta	Avslag	1	1	Kristianstadflinta?		7971
77	Flinta	Avslag	4	1	Svallad		8577
78	Flinta	Avslag/avfall	8	1			7972
79	Flinta	Avslag	7	1	Bruksretusch	8474	
80	Flinta	Avslag/avfall	32	1			7974
81	Flinta	Avslag/avfall	5	1			8316
82	Flinta	Avslag	3	1			7797
83	Flinta	Avslag/avfall	1	1			7973
84	Flinta	Avslag	7	1	Mkt dålig flinta		7795
85	Flinta	Yxa	4	1			1087
86	Flinta	Avslag	16	1	Retuscherat		8626
87	Flinta	Avslag	35	1	Retuscherat	5346	
88	Flinta	Skrapa	32	1			6171
89	Flinta	Avslag	2	1		1866	
90	Flinta	Avslag	27	1			8315
91	Flinta	Avslag	37	3	1 möjligen retuscherad	4805	
92	Flinta	Avslag/avfall	1	1		4805	
93	Flinta	Avslag	22	1	Bruksretusch		7844
94	Flinta	Skrapa	62	1	Trolig grov skrapa		

95	Flinta	Avslag	44	2		5137	
96	Flinta	Avslag	32	1	Retusch på två sidor		7843
97	Flinta	Avslag	1	1		8495	
98	Flinta	Avslag/avfall	4	1		8495	
99	Flinta	Avslag	1	1			1086
100	Flinta	Avslag	8	1			7975
101	Flinta	Avslag	3	1			4561
102	Flinta	Avslag/avfall	42	4		4667	
103	Flinta	Avslag	2	1			7794
104	Flinta	Avslag	1	1			7796
105	Ben		11	2		5452	
106	Ben		1	1		2846	
107	Ben		13	9		2601	
108	Ben		9	9		1093	
109	Ben		17	7		1371	
110	Ben		1	1	Nästan pulveriserat		8569
111	Ben		1	1	Radius distal medial?		8569
112	Ben		1	1			8574
113	Ben		1	1			8574
114	Ben		1	1			8574
115	Ben		1	3			8574
116	Ben		1	4	Smått och mkt fragmentariskt	8540	
117	Ben		2	3		8495	
118	Ben		1	1		758	
119	Ben		2	3		3625	
120	Ben		1	2		2261	
121	Bränd lera		220	14	Svagt bränt. Föremål? eller naturligt?	6405	
122	Ben		11	7	Tand	8551	

Bilaga 3. ^{14}C och vedanatometisk analys

The University of Georgia

Center for Applied Isotope Studies

RADIOCARBON ANALYSIS REPORT

July 2, 2008

Regionmuseet Kristianstad
Box 134
291 22 Kristianstad,
Sweden

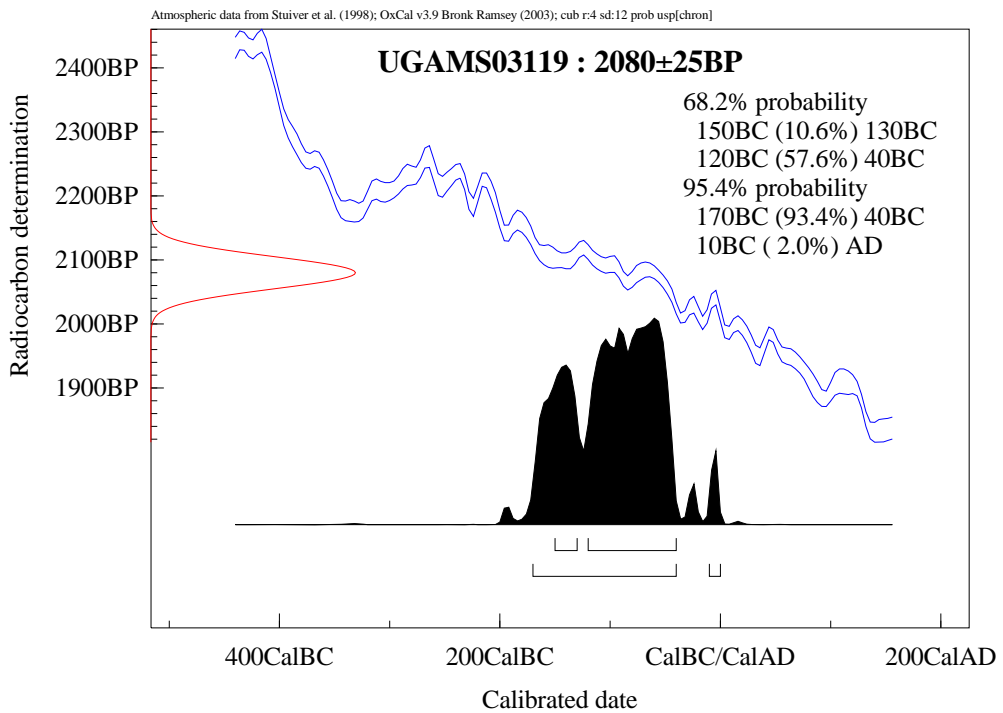
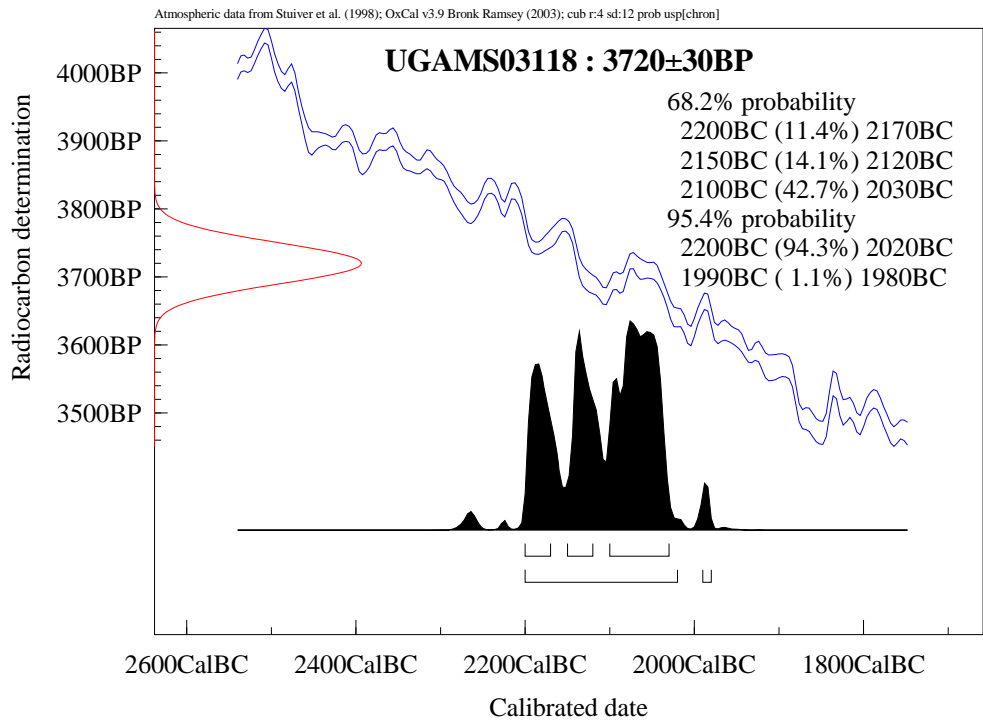
Enclosed please find the results of ^{14}C Radiocarbon analyses and Stable Isotope Ratio $\delta^{13}\text{C}$ analyses for your samples received by our laboratory on June 16, 2008.

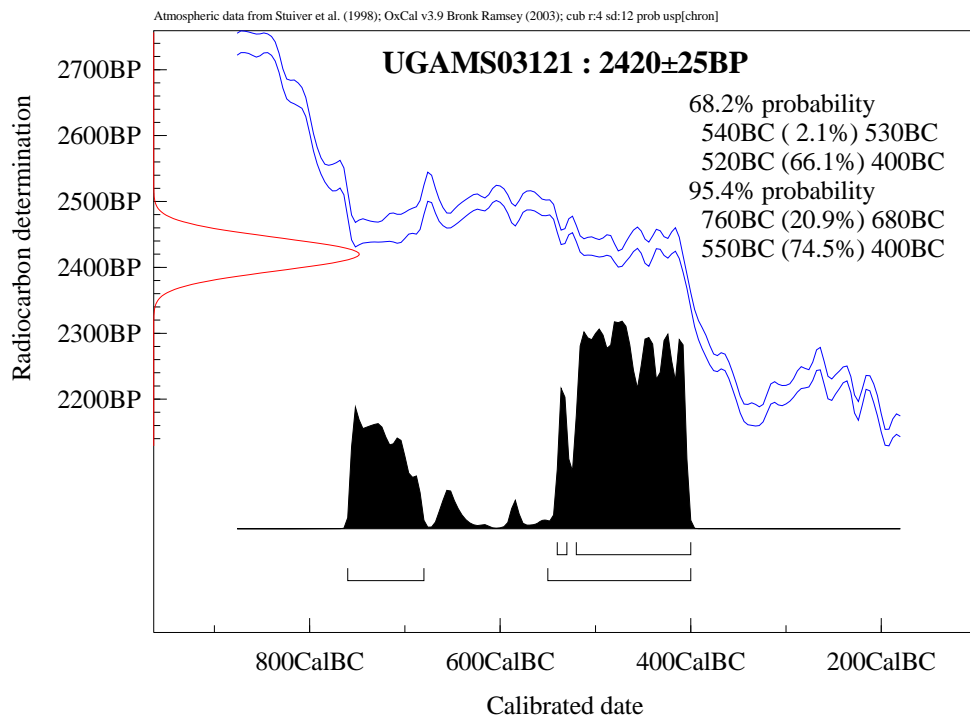
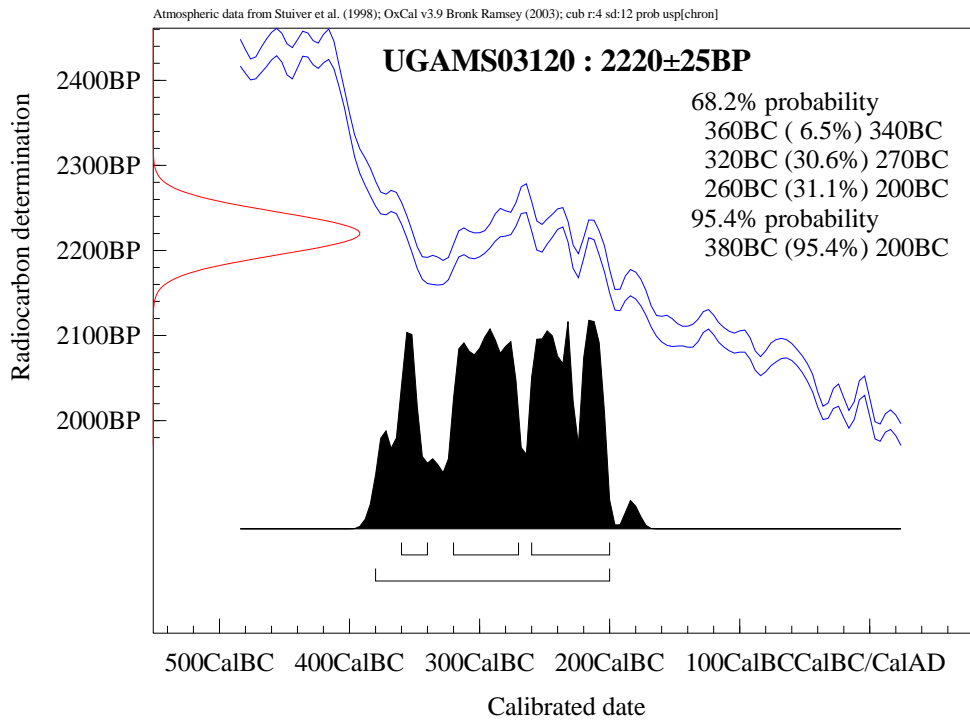
UGAMS#	Sample I.D.	Material	Radiocarbon ^{13}C Corrected Age (YBP \pm 1s)	$\delta^{13}\text{C}$ (‰)
03118	7	charcoal	3720 \pm 30	-25.3
03119	11	charcoal	2080 \pm 25	-25.9
03120	14	charcoal	2220 \pm 25	-25.7
03121	15	charcoal	2420 \pm 25	-25.8
03122	100	collagen	2410 \pm 25	-20.5

The charcoal sample was treated with 5% HCl at the temperature 80°C for 1 hour, then it was washed and with deionized water on the fiberglass filter and rinsed with diluted NaOH to remove possible contamination by humic acids. After that the sample was treated with diluted HCL again, washed with deionized water and dried at 60°C.

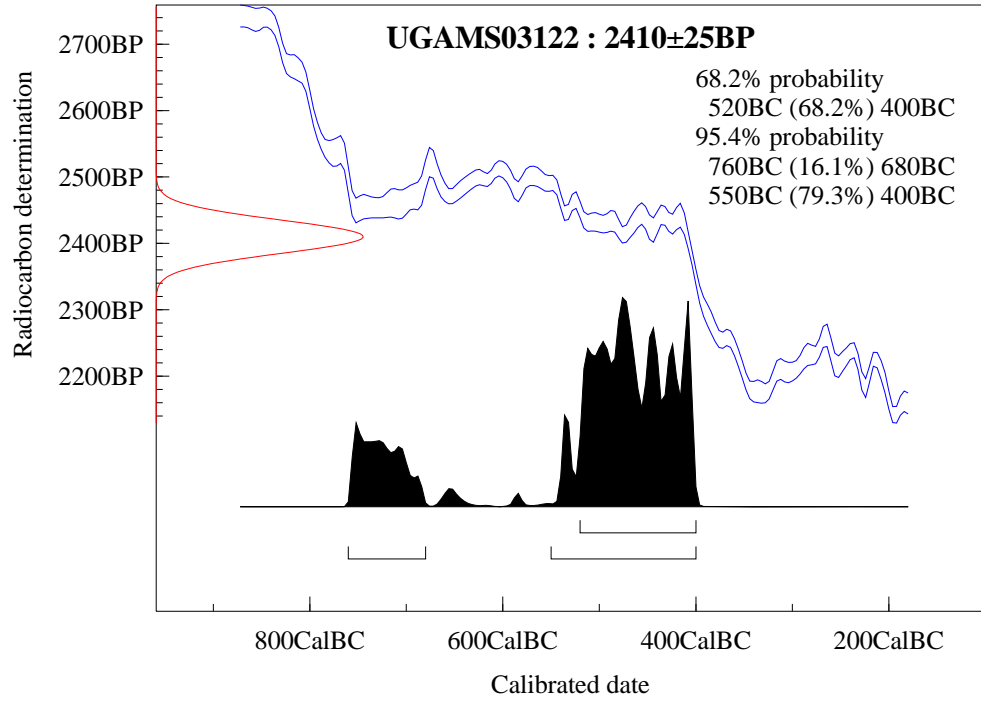
For accelerator mass spectrometry analysis the cleaned charcoal was combusted at 900°C in evacuated / sealed ampoules in the presence of CuO.

The bone was cleaned by wire brush and washed, using ultrasonic bath. After cleaning, the dried bone was gently crushed to small fragments. The crushed bone was treated with 1N HCl at 4° for 24 hours. The residue was filtered, rinsed with deionized water and under slightly acid condition (pH=3) heated at 80°C for 6 hours to dissolve collagen and leave humic substances in the precipitate. The collagen solution is then filtered to isolate pure collages and dried out. The dried collagen was combusted at 575°C in evacuated/sealed Pyrex ampoule in the present CuO. The carbon dioxide and nitrogen have cryogenically been separated for analyses.

Atmospheric data from Stuiver et al. (1998); OxCal v3.9 Bronk Ramsey (2003); cub r:4 sd:12 prob usp[chron]

LUND UNIVERSITY

DEPARTMENT OF QUATERNARY GEOLOGY
KVARTÄRGEOLOGISKA AVDELNINGEN
HANS LINDERSON

16 jun 2008

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2008:32
Hans Linderson

**VEDANATOMISK ANALYS AV KOL FRÅN BOTTEN AV EN GRAV
(BEDÖMD MESOLITISK) FRÅN BROMÖLLAOMRÅDET**

Uppdragsgivare: Anders Edring, Länsmuseum Kristianstad, box 134, 291 22 Kristianstad

Område: Bromölla 11:98 **Prov nr:** AA 5467 **Antal prover:** 1 ved

Objekt: Grav preliminärt mesoliticum

Material: ved

Analys: Total+ urval för C14 analys

Övrigt:

Information:

Prover som är uttagna till C14 indikeras av bedömd egenålder.

Resultat:

Prov Nr	VETENSKAP- LIGT NAMN	Svenskt namn	Stam/ Ung stam /Gren	Egenålder år Y=avst. bark	Frekvenser	
					Antal	Procent av undersökta
AA5467	Corylus	Hassel	Ung stam	Y<20	1	50
AA5467	Alnus	Al	Stam		1	50

Provet är inlämnat för C14-analys på Lunds universitet den 17 juni 2008

Hans Linderson

Sölvegatan 12, S-223 62 Lund Tel. +46 46 222 78 91, 0738-448812

Fax +46-46-2224830

e-mail: Hans.Linderson@geol.lu.se

LUNDS
UNIVERSITET

KVARTÄRGEOLOGISKA AVDELNINGEN
Laboriet för ¹⁴C-datering
Sölvegatan 12, Geocentrum II
223 62 LUND
Tel. 046/2227885 Fax 046/2224830

QUATERNARY SCIENCES
Radiocarbon Dating Laboratory
Sölvegatan 12, Geocentrum II
S-223 62 LUND
Sweden

Anders Edring
Regionmuseet Kristianstad
Box 134, 291 22 Kristianstad

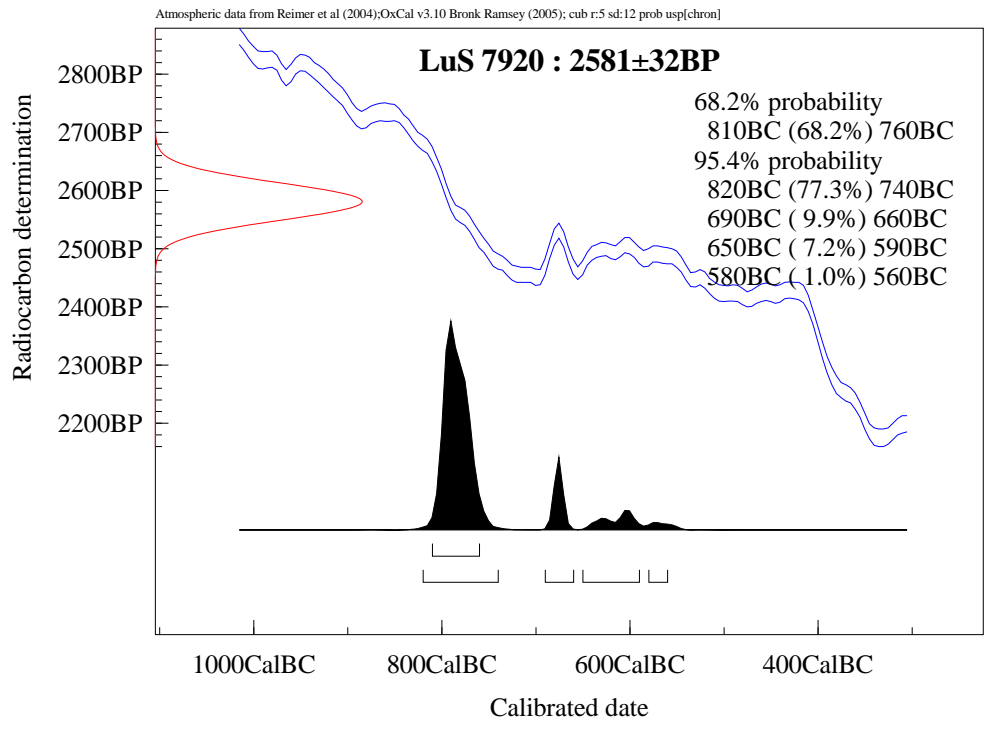
Dateringsattest

Provets benämning	Lab no	Erhållen ¹⁴ C-ålder BP	δC13 ‰	Provmgd (mg)	Förbehandling
Bromölla 11:98, AA5467	LuS 7920	2581 ± 32		7	HCl, NaOH

Beräkningen av ¹⁴C-åldern är baserad på halveringstiden 5568 år. Resultaten är givna i antal år före 1950 (¹⁴C-ålder BP). I osäkerhetsangivelsen innefattas statistiskt åtkomliga bidrag från mätningen av prov, standard och bakgrund. Som standard användes enligt internationell överenskommelse 95% av aktiviteten hos NBS oxalsyre-standard. Alla ¹⁴C-åldrar är ¹³C-korrigerade för avvikelser från överenskommet standardvärde på ¹³C/¹²C-förhållandet. Detta gäller också skal av mollusker och foraminiferer. För dessa måste alltså s.k. "sea correction" göras.

Lund 2008-09-10

Göran Skog

Regionmuseets rapportserie 2008

Kulturmiljö

1. Vä söder om S:ta Gertrud, Vä sn, FU, Jan Kockum, 2007
2. Kv Södra kasern 2 i Kristianstad, Kristianstad, FU, Jan Kockum 2007 – 2008
3. Gör en kyrka någon skillnad? DK, Åsa Alftberg & Lotta Eriksson, 2007
4. Kärnkraftens fysiska miljöer. Förstudie, Henrik Borg, 2008
5. Eslövs medborgarhus, Eslöv, AK, Helena Nilsson och Anna Rabow, 2005
6. Barsebäcks kyrka - installation av nytt värmesystem, Barsebäcks sn, AK, Kristina Nilén, 2007
7. Fjälkestads kyrka - invändig renovering, Fjälkestads sn, AK, Emelie Petersson & Helena Nilsson 2006
8. Krapperups alléer, Brunnby sn, KA, Patrik Olsson, 2008
9. Västra Nöbbelövs kyrka - utvändig renovering etapp 1, V. Nöbbelövs sn, AK, Helena Nilsson och Emelie Petersson, 2006
10. Folkestorps bränneri, Vårdplan, 2007-2008, Henrik Borg & Bengt Spade
11. Glimmingehus - kulturhistorisk värdebeskrivning, Vallby sn, KA, Kristina Nilén, 2008
12. Vikingatida silver från Kiaby, Kiaby sn, Bertil Helgesson, 2008
13. Norra Mellby kyrka, Norra Mellby sn, AK, Jimmy Juhlin Alftberg, 2007 – 2008
14. Brönnestad kyrka, Brönnestad sn, AK, Jimmy Juhlin Alftberg, 2007 – 2008
15. Södra Björstorps dammar, Brösarps sn, AF, Lotta Eriksson, Bertil Helgesson & Niclas Hansson, 2008
16. Munken 6, Åhus sn, FU+SU, Helén Lilja, 2000-2002
17. Gualöv 61:113. Gualöv sn, AU, Jan Kockum, 2008.
18. Stakethandboken – att gjuta ett Bromöllastaket, Katarina Olsson & Jimmy Juhlin Alftberg, 2007
19. Jordkällare i Lurebygget, AK, Perstorps sn, Katarina Olsson, 2007
20. Anna på Klinten. – BMU, Västra Karups sn, Paul Hansson, 2007
21. Aosehus, Åhus sn, UN, Jan Kockum, 2007
22. S:t Olofs station, S:t Olofs sn, AK, Katarina Olsson, 2007
23. Vårdplan för området kring Pannehuset, Andrarums sn, KA, Anna Rabow och Jimmy Juhlin Alftberg 2007-2008
24. Gravfälten vid Vä, Vä sn, AU, Tony Björk, 2008
25. Öllsjö 7:1, Skepparslöv sn, AU, Anders Edring, 2008
26. Hammar 9:21, Nosaby sn, AU, Anders Edring, 2008
27. Magasinet i Svalöv, Svalövs sn, BMU, Henrik Borg, 2008
28. Träne kyrka, Takrestaurering, Träne sn, AK, Jimmy Juhlin Alftberg, 2007
29. Uppåkra kyrka, FU, Bertil Helgesson, 2008
30. Osby kyrka - läktarunderbyggnad och ledningsschakt, Osby sn, AK & FU, Lotta Eriksson & Jan Kockum, 2007-2008
31. Vä 2:12 - Väby gård, Vä sn, FU, Catherine Svensson, 2008.
32. Bälteberga 1:3, Vårdplan 2007-2008, Ottarps sn, Henrik Borg, Kristina Nilén, Anna Rabow, 2007-2008
33. Bland tobak och textil i Dösjebro, Västra Karaby sn, DK, Henrik Borg, 2008
34. Ignaberga gamla kyrka - invändiga arbeten, Ignaberga sn, AK, Helena Nilsson & Lotta Eriksson, 2007-2008
35. Från Härlöv till Ringelikors, Kristianstad, AU, Tony Björk, 2008
36. Härlöv 50:27 & 50:53, Kristianstad, FU, Jan Kockum, 2008
37. Taktäckning Bondrumsgården, Fågeltofta sn, AK, Helen Carlsson, 2008
38. Allhelgonakyrkan på Ven, omläggning av torntak samt omfogning av tornet, S:t Ibb sn, AK, Anna Ligoura, 2007
39. Kulturresevat i Skåne, KA, Paul Hansson o Patrik Olsson o Johan Dahlén, 2001
40. Västra Torups kyrka, Västra Torups sn, AK, Emelie Petersson och Anna Rabow, 2007
41. Boplat vid Linderödsåsen, Degeberga 26:3, FU, Helén Lilja, 2008
42. Pegelhuset – restaurering av exteriören, Ystad sn, AK, Anna Ligoura och Mia Jungskär, 2005
43. Yngsjö 4:248, Åhus sn, FU, Helene Wilhelmsson, 2008
44. Burlövs gamla kyrka, utvändig renovering, Burlövs sn, AK, Petter Jansson 2005- 2006
45. Munkarps kyrka, ut- och invändig renovering, Munkarps sn, AK, Petter Jansson 2005- 2006
46. Trekungahuset, Malmö sn, AF, Paul Hansson 2007
47. Maglö, AK, Cecilia Pantzar 2003
48. Hagestad 117:1- förhistoriska boplatslämningar, Löderup sn, FU, Helene Wilhelmson, 2006

Förkortningar:

AF-antikvarisk förundersökning
AK- antikvarisk kontroll
AU-arkeologisk utredning
DK- dokumentation, övrigt

FU- arkeologisk förundersökning
KA- kulturhistorisk analys
MD-murverksdokumentation
OU- osteologisk undersökning

PJ- projektrapport
UN- arkeologisk undersökning
BD- byggnadsdokumentation
BAD-byggn-ark-dokumentation

49. Harlösa kyrka, Harlösa sn, AK, Anna Rabow, 2004
50. Stehags kyrka-nykyrkan, Stehags sn, FU, Helene Wilhelmson, 2006.
50. B. Önnestads kyrkogårdsmur, AK, Önnestad sn, Helen Carlsson, 2008
51. Boplatsen vid Valjeviken, Edenryd 16:4 m fl, Ivetofta sn, SU, Tony Björk, 2008
52. Fyra förundersökningar i Kv Carl XI, Åhus, FU, Jan Kockum, 1997, 1999 & 2000
53. Gamlegården Vittskövle, Vittskövle sn, UN, Johan Dahlén, 2005
54. Förstudie till kulturmiljöprogram för Hässleholm, Hässleholms kn, PJ, Henrik Borg och Paul Hansson, 2005
55. Bondrumsgården, Fågeltofta sn, AK, Jimmy Juhlin Alftberg, 2008
56. Mariakyrkan i Båstad - tillgänglighetsanpassning, Båstad sn, AK, Lotta Eriksson, 2007-2008
57. Nämndemansgården på Ven, S:t Ibbs sn, AK, Anna Rabow, 2007
58. Ekestad folkskolepark, Österslöv sn, AK, Jimmy Juhlin Alftberg, 2008
59. Båstad kyrkogård, Båstad sn, DK, Lotta Eriksson & Anna Ligoura, 2008
60. Araslöv 1:61, Färlöv sn, FU, Helén Lilja, 2008
61. Projekt Barkåkra, Ängelholms kn, KA, Författare Bertil Helgesson, Mia Jungskär & Cissela Olsson, 2008
62. Per Ols gård/Västragård, Ballingstorp 1:9, Kviinge sn, AK, Helen Carlsson, 2008
63. Trapphuskonservering i Tranchellska huset, Landskrona stad, AK, Mia Jungskär, 2008
64. Arkeologi och fjärrvärme - Nymölla till Valjeviken, FU, Anders Edring, 2007.
65. Bjersjöholms gamla slott, Bjäresjö sn, AK, Anna Rabow och Mia Jungskär, 2006 samt 2008
66. Nedanbäck 1:2, Glimåkra sn, AK, Jimmy Juhlin Alftberg, 2008
67. Kulturlager i Tosteberga by, Trolle-Ljungby sn, FU, Tony Björk, 2008.
68. Klosterkyrkan i Lund- invändig rening, Lunds stad, AK, Petter Jansson, 2007
69. Klockrent- renovering av kyrkklockor, S:t Nicolai kyrka i Trelleborg, Trelleborgsstad, AK, Petter Jansson, 2007
70. Arilds kapell- golv- och elrenovering, Brunnby socken, AK, Petter Jansson, 2007-2008
71. Ingeborrarpsgården – takomläggningen på loglängan, Rya sn, AK, Mia Jungskär, 2008
72. Exteriör renovering av Tässjö kyrka, Tässjö sn, AK+MD, Mia Jungskär, 2008
73. Sälshögs Gamlegård – utvändig restaurering, Tryde sn, AK, Mia Jungskär, 2008
74. Bergakyrkan i Bjärred, takrenovering, Flädie sn, AK, Petter Jansson, 2005
75. Fjälkinge 206:1, Fjälkinge sn, BMU, Helen Carlsson, 2008
76. Bösarps kyrka, ut- och invändigt, Bösarps sn, AK, Petter Jansson, 2006
77. Taken på Ausås prästgård, Ausås sn, AK, Anna Rabow, 2007
78. Vittskövle slott - vårdplan 2008, Vittskövle sn, Henrik Borg, Jimmy Juhlin Alftberg, Kristina Nilén, Anna Rabow, Heikki Ranta, 2008
79. Boplatsen vid Gringelstad, Köpinge sn, FU, Tony Björk, 2008
80. Sporrakulla gård, Glimåkra sn, AK, Jimmy Juhlin Alftberg, 2008
81. Södra Björstorp - restaurering av dammar, Brösarps sn, AK, Lotta Eriksson, 2008
82. Tirups kyrka – ommålning av kyrkdörrar, Tirups sn, AK, Anna Ligoura och Mia Jungskär, 2008
83. Norra Åsums kyrkogård, Norra Åsums sn, DK, Lotta Eriksson & Anna Ligoura, 2008
84. Jöns Jonsgården, Kattarps sn, AK, Mia Jungskär, 2008
85. Norrviks tobakslada, Rinkaby sn, AK, Jimmy Juhlin Alftberg, 2008
86. Gårdarna vid Ringelikors, RAÄ 307 & 308, Kristianstad, FU, Tony Björk, 2008.
87. Tomelilla Byagård, tak- och fasadarbete, Tomelilla sn, AK, Jimmy Juhlin Alftberg, 2008
88. Sankta Maria kyrka i Ystad, invändig restaurering, Ystad, AK, Petter Jansson, 2008
89. Borrby kyrka – utvändig renovering, Borrby sn, AK, Helen Carlsson, 2008
90. Senpaleolitiskt mossfynd i Östra Grevie, Ö Grevie sn, Besiktning, Helene Wilhelmson, 2006
91. Förhistoriska boplatser inom Vä 2:107, Vä sn, AU, Jan Kockum, 2008
92. Kust & Historia- En fördjupning på bynivå. Bertil Helgesson, Åsa Jakobsson, Anki Karlsson och Anna Rabow
93. Från Karlshöga till Nämndemansgård, S:t Ibbs sn, DK, Mia Jungskär & Anna Rabow 200
94. Bromölla 11:98 – Gravar och boplatslämningar vid Bromölla, UN, Anders Edring & Thomas Linderoth 2008

